

# HANKASALMEN KANSALAIPISTO

*Hankasalmi – Konnevesi*

## SISÄLLYSLUETTELO 2008

<b>1. REHTORIN KATSAUS</b>	<b>3</b>
<b>2. VISIO JA TOIMINTA-AJATUS</b>	<b>3</b>
<b>3. HALLINTO</b>	<b>4</b>
<b>4. HENKILÖSTÖ</b>	<b>4</b>
<b>5. HENKILÖSTÖN HYVINVOINTI</b>	<b>6</b>
Virkistystoiminta	
Henkilöstöpalaverit	
Henkilöstön koulutus ja osallistuminen alan ajankohtaispäiviin	
Muu palkitseminen, kannustaminen ja muistaminen	
<b>6. TIEDOTTAMINEN JA MARKKINOINTI</b>	<b>9</b>
Aktiivinen viestintä ja tiedottaminen	
Markkinointikanavat	
<b>7. TALOUS, TOIMINTA JA TULOKSET</b>	<b>10</b>
Varsinainen toiminta	
Maksupalvelutoiminta	
Opetuksen toteutus	
Musiikki	
Kuvataide	
Kädentaidot	
Atk	
<b>8. HANKKEET</b>	<b>19</b>
<b>9. YHTEISKUNNALLINEN VAIKUTTAUVUUS</b>	<b>21</b>
Opiskelijamäärä	
Opiston toiminnan arviointi ja kehittäminen	
Yhteistyö ja yhteistyökumppanit	
Esiintyvät ryhmät	
Esitykset, näyttelyt ja tapahtumat	
Näkyvyys mediassa	
<b>10. LIITTEET</b>	<b>30</b>
Opintomatka Lontooseen	

## Toimitus

Tekstit	rehtori Eila Laulajainen-Malkki musiikinopettaja Antti Ikonen (musiikin osuus s. 14-16) kädentaitojen opettaja Ritva Hänninen (kädentaitojen osuus s. 17) kuvataide Anna Kosonen (s. 17) atk-opettaja Hannu Laitala (s. 18) harjoittelija Ari Päivinen (tekstien koontia)
Valokuvat	rehtori Eila Laulajainen-Malkki
Taitto	rehtori Eila Laulajainen-Malkki

## 1. REHTORIN KATSAUS

Hankasalmen kansalaisopisto tarjosi toimintavuonna 2008 toiminta-alueensa (Hankasalmi-Konnevesi) asukkaille reilun 350:n kurssin lisäksi erilaisia luentoja, konsertteja, tapahtumia ja yhteistoimintaa eri toimijoiden kanssa sekä kulttuuri- ja opintomatkoja kotimaahan ja ulkomaille. Voidaan todeta, että kansalaisopiston toimintaa pidetään merkittävänä, sillä toiminta-alueen asukkaat olivat kiittävästi mukana järjestetyssä toiminnassa. Hankasalmen ja Konneveden väestöstä osallistui hieman yli 60 % kansalaisopiston toimintaan tavalla jos toisella.



Eniten tunteja tarjosimme musiikinopetuksessa, kädentaidoissa sekä liikunnassa ja terveydessä. Hyvinvoinnin merkitys kasvaa koko ajan niin työikäisten työssäjaksamisessa kuin vanhusten ja nuortenkin jaksamisen osalta. Huomioitavaa on, että sekä fyysinen että henkinen hyvinvointi ovat balanssissa ja niiden omaehtoiseen kunnossapitoon tarjotaan erilaisia mahdollisuuksia. Kansalaisopisto toimii yhtenä merkittävänä lähipalvelujen tarjoajana, josta lähes jokainen voi löytää jotain - oman harrastuksen, tilaisuuden uuden oppimiseen, tietoa tai taitoa ammattitaidon kartuttamiseen ja ylläpitämiseen, kulttuurielämyksen tai vain sen ainoan viikoittaisen sosiaalisen kontaktin kanssaihmiisi.

*Nōn scholae, sed vitae discimus. "Emme opiskele koulua, vaan elämää varten."*

*Eila Laulajainen-Malkki, rehtori*

## 2. VISIO JA TOIMINTA-AJATUS

### Hankasalmen kansalaisopisto

Hankasalmen kansalaisopisto on Hankasalmen kunnan omistama opetushallituksen valvoma oppilaitos, joka on perustettu vuonna 1967. Opiston toiminta alueena ovat Hankasalmen ja Konneveden kunnat.

### Visio

Hankasalmen kansalaisopisto on toiminta-alueensa vahva yhteiskunnallinen vaikuttaja ja koulutus-, kulttuuri- ja harrastustoiminnan järjestäjä. Opisto on verkottunut, aikaansa seuraava, laaja-alainen ja kehittyvä oppimisorganisaatio, joka vahvistaa henkilöstön osaamista sekä oppilaitoksen palvelujen ja laadun kehittämistä uusien haastavien mahdollisuuksien ja innovatiivisten ideoiden kautta. Panostamme toiminnan jatkuvuuteen laajentamalla asiakaskuntaamme lisäämällä opetustarjonnan ja –menetelmien monipuolisuutta sekä toiminnan joustavuutta ja nopeaa reagointikykyä.

### Toiminta-ajatus

***Tuotetaan laadukkaita ja monipuolisia opetus-, harrastus- ja kulttuuripalveluita kaikenikäisille alueellinen tasapuolisuus huomioiden elinikäisen oppimisen periaatteita noudattaen***

Hankasalmen kansalaisopisto on avoin oppimisympäristö kaikenikäisille Hankasalmen ja Konneveden kunnan asukkaille, joka tarjoaa laadukasta ja korkeatasoista yleissivistävää ja ammatillisia taitoja kehittävää koulutusta. Lisäksi opisto tarjoaa erilaisia harrastusmahdollisuuksia ja kulttuurielämyksiä kuntalaisille. Tavoitteena on tuottaa mahdollisuuksia elinikäiseen oppimiseen ja kannustaa kuntalaisia aktiiviseen itsensä kehittämiseen ja osallistumiseen kansainvälistyvässä maailmassa.

### Toiminnan painopistealueet vuonna 2008 ja suunnittelukaudella:

- Paikallisen ja alueellisen yhteistyön rakentaminen ja syventäminen
- Arviointijärjestelmän kehittäminen ja vakiinnuttaminen
- Aktiivinen viestintä ja tiedottaminen

### 3. HALLINTO

Kansalaisopiston toiminnasta vastaa Hankasalmen sivistyslautakunta (9 jäsentä), jossa on kansalaisopiston asioiden käsittelyn yhteydessä edustajat myös Konneveden kunnasta.

#### Hankasalmen sivistyslautakunta

Pj Timo Koponen	vara Jari Tuukkanen
1 Vpj Ilmi Luukkonen	vara Jukka Leinonen
Juha Castrén	vara Terhi Lamminniemi
Irma Hytönen	vara Marja-Leena Hämäläinen
Teemu Häkkinen	vara Mika Matilainen
Martti Liukkonen	vara Markku Venäläinen
Katriina Markkanen	vara Tuula Moisio
Jorma Suhonen	vara Jaakko Minkkinen
Sirkka Suomäki	vara Seija Konttila

Konneveden edustajat:

Eeva-Liisa Sorainen ent. Mölsä, 9.9.2008 alkaen Merja Kakko	vara Raija Kiema
Mauri Hänninen	vara Mauri Hämäläinen
Raija Immonen	vara Sanna Pirkkalainen

#### Sivistystoimenjohtaja

Hankasalmen ja Konneveden yhteisenä sivistystoimenjohtajana toimi Harri Jokinen.

### 4. HENKILÖSTÖ

#### Päätoiminen henkilöstö

Rehtori	KM Eila Laulajainen-Malkki
Musiikin opettaja	FM Antti Ikonen (Osittainen virkavapaus 50 % 1.8.2007-31.7.2008)
Opistos sihteeri	Pietà Kontio

#### Yhteiset lehtorit Hankasalmen koulutoimen kanssa

Musiikin lehtori	FK Tarja Erkkilä
Tekstiilityön lehtori	TTO Tiina Pellinen
Kuvaamataidon lehtorin	KM, TAIK Maria Mäkivirta (virkavapaalla 1.8.2007-31.1.2008, virassa 1.8.2006-31.1.2008)
Peruskoulun, lukion ja kansalaisopiston kuvaamataidon päätoiminen tuntiopettaja	TaM Annamari Kosonen (13.8.2007-31.1.2008 ja 1.2.-31.7.2008) 1.8.2008 alkaen

#### Yhteiset lehtorit Konneveden koulutoimen kanssa

musiikin lehtori	FM Satu Karonen, Konneveden yhteyshenkilö 1.8.2007 alkaen (Konneveden kunnan asettama)
------------------	--

**Määräaikainen henkilöstö**

- **Tuntiopettajia 90**
- **Luennoitsijoita 13**

Ahonen Sanna, Atk  
 Annunen Katja, Liikunta  
 Autio Irma, luennoitsija  
 Backman Hanna, Liikunta  
 Erkkilä Jaakko, Luennoitsija  
 Erkkilä Samuli, Musiikki  
 Haapaniemi Kaisu, Hyvinvointi  
[Harlin Jaana, Kädentaidot](#)  
[Hasa Sirpa, Kädentaidot](#)  
 Haukanheimo Leena, Kädentaidot  
 Helminen Jyrki, Terveys  
 Hokkanen Taina, Kädentaidot  
 Hult Tapio, Hyvinvointi  
 Huttunen Petri, Kädentaidot  
 Huuskonen Hannele, Liikunta (sijainen)  
 Hytönen Satu, Luennoitsija  
 Häkkinen Eila, Terveys  
[Hämäläinen Anne, Tanssi](#)  
[Hänninen Hannu, Tanssi](#)  
 Hänninen Päivi, Liikunta  
 Hänninen Ritva, Kädentaidot  
 Iivarinen Lauri, Puutyöt  
 Ikonen Toivo, Puutyöt  
 Jalkanen Tapani, Musiikki  
 Janhonen Leena, Kielet  
 Jodat Timo, Aurinkopaneeli rakennuskurssi  
 Jokinen Leena, Kädentaidot  
[Jämsén Erkki, Kädentaidot](#)  
[Järvelä Ulla, Kädentaidot](#)  
[Kaijanaho Kari, Teatteritaide](#)  
 Kaksonen Olavi, Puutyöt  
 Kallio Lilja, Luennoitsija  
 Kauppinen Heidi, Musiikki  
 Kauppinen Leena, Kädentaidot  
 Kauppinen Rauni, Liikunta  
 Keihäsvuori Jarmo, Musiikki  
[Kekäläinen-Mikkonen Heta, Kädentaidot, Terveys](#)  
[Keurulainen Mirja-Liisa, Kädentaidot](#)  
 Kilpilampi Juha, Terveys  
 Kokko Liisa, Luonto  
 Kolehmainen Ulla, Luennoitsija  
[Konneveden Taiteilijat, Kädentaidot](#)

Konttila Seija, Sanataide  
 Korhonen Petri, Vesiliikenne  
 Kosonen Annamari, Kuvataide  
[Kotivuori Sini, Sanataide, Kielet](#)  
 Kuhmonen Päivi, Kielet  
 Kukkonen Johanna, Luennoitsija  
[Kupari Matti, Liikunta](#)  
 Kurki Reino, Liikunta (sijainen)  
 Kurtti Henna, Musiikki  
[Kuukkanen Anneli, Hyvinvointi](#)  
 Könönen Arja, Tanssi  
[Lahti Louna, Luennoitsija](#)  
 Lahtinen Johanna, Luennoitsija  
[Laine-Rissanen Kati, Liikunta](#)  
[Laitala Hannu, Atk](#)  
 Leskelä Eeva-Liisa, Luennoitsija, hyvinvointi  
 Luiro Riitta, Musiikki  
 Luukkonen Ilmi, Kielet  
 Luukkonen Pertti, Kuvataide  
[Lähteelä Petri, Liikunta](#)  
 Manninen Riitta, Kädentaidot  
 Markkanen Maija-Riitta, Luennoitsija  
[Markkanen Outi, kuvataide](#)  
 Matilainen Terttu, Kotitalous  
 Miettinen Mikko, Musiikki  
[Närhi Juhani, Puutyö](#)  
[Oksanen Arto, Tähtitiede](#)  
 Palmu Tarja, Hyvinvointi  
 Penttinen Pirkko, Kotitalous  
 Pietiläinen Marketta, Kotitalous  
 Pipinen Kirsti, luennoitsija  
 Pippola Henrietta, Tanssi  
 Pyykkönen Miikka, Luonto  
 Pöyhönen Leena, Kielet (sijainen)  
 Rauhala Anna, Liikunta  
[Riihuhta Paula, Kädentaidot](#)  
 Rinne Jenni, Musiikki  
 Rissanen Jorma, Musiikki  
[Rossi Ilpo, Musiikki](#)  
 Rossi Pekka, Melonta

Rossi Pentti, Puutyöt  
 Salo Raimo, Luennoitsija  
 Sato Ramirez Miriam, Kielet  
 Savolainen Carita, Kuvataide  
 Sawako Yoshida, Kädentaidot  
 Sinettä Kristina, Liikunta  
 Sinettä Rosita, Liikunta (sijainen) / Luennoitsija  
[Sippo Inga, Tanssi](#)  
[Sipponen Kirsi, Kuvataide](#)  
 Skantz Pirjo, Kielet  
 Tikkanen Tero, Tanssi  
 Toivonen Kirsi, Kielet  
[Tuukkanen Unto, Terveys](#)  
 Valkila Mirja, Kielet, Liikunta  
 Valkonen Birgitta, Kädentaidot  
 Valkonen Paavo, Luennoitsija  
 Vehviläinen Heli, Liikunta  
 Viikki Olavi, Puutyöt  
 Wirén Visa, Musiikki  
 Voutilainen Susanna, Kädentaidot  
 Vuori Arla, Kädentaidot  
 Vuorinen Eero, Musiikki

- **Konnevedellä opettava**
- **Konnevedellä ja Hankasalmella opettava**
- Hankasalmella opettava



Jaana Harlin ja Outi Markkanen

**Muu henkilöstö**

Anne Hyttinen on toiminut sijaisena opiston toimistossa 25.1.-8.2. ja 20.-22.2.2008.

Ari Päivinen on toiminut harjoittelijana opiston toimistossa 23.8.2007 -30.4.2008, 12.5.-19.6.2008 ja 4.8.2008 alkaen

Jari Hakala on toiminut 1.8.2007 alkaen Konneveden koulusihteerinä (kansalaisopistoon ilmoittautuminen ja tilahallinta)

**Hankasalmen kansalaisopiston opistolaisyhdistys (ei rekisteröity)**

puheenjohtaja Kimmo Paju, sihteeri Arla Vuori

Jäsenet: Anne Brander-Päivinen, Virpi Huuskonen, Seija Konttila, Leena Kauppinen, Urho Korhonen, Veikko Pietiläinen ja Elina Puttonen.

## 5. HENKILÖSTÖN HYVINVOINTI

### Virkistystoiminta

22.4.2008 Tutustuminen Ylösen suksitehtaaseen ja ruokailu Revontuleessa (mukana Antti Ikonen, Ari Päivinen, Hannu Laitala, Ritva Hänninen, Eila Laulajainen-Malkki)

6.5.2008 Yhteinen virkistysretki kirjaston henkilökunnan kanssa: pyöräilyn Hangan lavalle ja Keskisen lammen luontopolkukierros (mukana Jenni Martikainen, Hanna Manninen, Mika Varneslahti, Kati Ylönen, Ritva Hänninen ja Eila Laulajainen-Malkki)



### Henkilöstöpalaverit

- 22.1.2008 Henkilöstöpalaveri
- 12.3.2008 Henkilöstöpalaveri
- 19.3.2008 Suunnittelukokous (näyttelyt ja päättäjäiset)
- 28.4.2008 Suunnittelukokous (lukuvuoden 2008-2009 suunnittelu)
- 7.5.2008 Suunnittelupalaveri (Liikunnan ja tanssin opettajat)
- 20.8.2008 Henkilöstöpalaveri
- 4.9.2008 Opettajakokous kaikille opettajille
- 1.10.2008 Henkilöstöpalaveri
- 11.11.2008 Henkilöstöpalaveri

Lisäksi koko henkilöstölle on lähetetty tiedotteet ajankohtaisista asioista seuraavasti: 14.3.2008, 15.4.2008, 24.10.2008 ja useita tiedotteita aineryhmittäin (liikunnan ja tanssin opet, kädentaitojen opet, musiikin opet jne. )

## Henkilöstön koulutus ja osallistuminen alan ajankohtaispäiviin

Kannustaminen itsensä ja oman työnsä kehittämiseen.

### Tuntiopettajien koulutus

Hankasalmen kansalaisopiston henkilöstölle (opettajat + muu henkilöstö + harjoittelijat) on tiedotettu mahdollisuudesta osallistua ja kannustettu osallistumaan opiston järjestämiin koulutuksiin, joista **yksi kurssi tarjotaan ilmaiseksi**. Tuntiopettajille on myönnetty myös useampi ilmainen kurssi, jos he ovat olleet aktiivisesti mukana opistoon liittyvissä tehtävissä ja kehittämistyössä. Jos tuntiopettajat ovat hakeutuneet muualla järjestettäviin koulutuksiin, niin tuntiopettajasta riippuen (huomioitu se, kuinka paljon opettajalla opetusta opistossa) on neuvoteltu korvauksesta. Yleensä on korvattu noin 50 € joko matkakuluja tai kurssimaksua /yksi koulutus/opettaja.

8.2.2008 Jyväskylä	<b>Hellewi-koulutus</b> rehtori Eila Laulajainen-Malkki
21-22.2.2008 Jyväskylä	<b>Senioritanssi-ohjaajien jatkokurssi</b> kädentaitojen tuntiopettaja Ritva Hänninen
18.4.2008 Korpilahti	<b>Senioriseminaari</b> musiikinopettaja Antti Ikonen ja tanssinopettaja Inga Sip-po
9.5.2008 Mikkeli	<b>Hellewi-koulutus rehtoreille</b> rehtori Eila Laulajainen-Malkki
29.5.2008 Suolahti	<b>Tiedotus tilaisuus maaseutupoliittisesta selonteosta ja kulttuurin tulevaisuudesta</b> kädentaitojen tuntiopettaja Ritva Hänninen
30.6. - 27.8.2008 Joensuu	<b>Latinobic -ohjaajan jatkokoulutus</b> tanssinopettaja Anja Könönen
9.8.2008 Jyväskylä	<b>Opistolaisten kesäpäivät</b> rehtori Eila Laulajainen-Malkki ja kädentaitojen tuntiopettaja Ritva Hänninen
20.8.2008 klo 14.15-16	<b>Kuvakoulutus Hankasalmella</b> Eila Laulajainen-Malkki, Antti Ikonen
29.8. - 4.9.2008 Saarijärvi	<b>Joogaopettajien syventävä koulutus 4. vuosi, Suomen joogaliitto</b> joogaopettaja Heta Kekäläinen-Mikkonen
6.9. – 5.10.2008 Kuopio	<b>Svolin jumppakoulu-koulutus</b> Hangan liikunnan ohjaaja Sanni-Maija Ikonen ja Hangan liikunnan ohjaaja Tiia Jäppinen
20.9.2008 Hankasalmi	<b>Kuntosaliohjaajien starttikurssi, TERLI-hanke</b> kädentaitojen tuntiopettaja Ritva Hänninen, liikunnan ohjaaja Anna Rauhala, liikunnan ohjaaja Matti Kupari, liikunnan ohjaaja Päivi Hänninen ja opettaja Mirja Valkila
5.10.2008 Jyväskylä	<b>Liikunnanohjaajien virike- ja koulutuspäivä</b> liikunnan ohjaaja Kati Laine-Rissanen ja liikunnan ohjaaja Anna Rauhala
24.-25.10.2008 Jyväskylä	<b>Kunto- ja terveysliikunnan ohjaaminen</b> liikuntaryhmän vetäjä Mirja Valkila
14.11.2008 Tampere	<b>Opistorehtoreiden kehittämispäivä</b> rehtori Eila Laulajainen-Malkki
28.11.2008 Karstula	<b>K-S:n kansalaisopiston koulutus- ja virkistyspäivä</b> rehtori Eila Laulajainen-Malkki, Seija Konttila, musiikin opettaja Antti Ikonen, Leena Kauppinen
15.12.2008 Laukaa	<b>Hellewi-koulutus</b> musiikin opettaja Antti Ikonen, opistosihtööri Pietà Kontio, harjoittelija Ari Päivinen
16.12.2008 Jyväskylä	<b>Liikuttajatutkinto-koulutus, Kuntoliikuntaliitto</b> kädentaitojen tuntiopettaja Ritva Hänninen

**Osallistuminen opiston omille kursseille**

Aika	Kurssi	Opettaja
2.9. – 4.9.2008	<b>Word 2007 käyttökoulutus</b>	Anja Könönen
15.9.2008-20.4.2009	<b>Lauluyhtye Tuurisointu</b>	Anna Rauhala
16.9.2008-14.4.2009	<b>Kudonta ja kädentaidot, Venekoski</b>	Leena Haukanheimo
16.9.2008-14.4.2009	<b>Liiku tanssimalla</b>	Jaana Harlin
17.9.2008-15.4.2009	<b>Espanjan keskustelu</b>	Jorma Rissanen
17.9.2008-15.4.2009	<b>Englannin alkeet, Kankainen</b>	Arla Vuori
18.9.2008-23.4.2009	<b>Opi rentoutumaan</b>	Heidi Kauppinen
19.9.2008-24.4.2009	<b>Puutyöt, Säkinmäki</b>	Ritva Hänninen
20.9.2008-25.4.2009	<b>Kuntosali miehille ja naisille</b>	Seija Konttila
24.9.2008-15.4.2009	<b>Espanjan alkeet 1</b>	Tarja Erkkilä
4.10.2008 Hankasalmi	<b>Musiikki, mieli ja aivot -seminaari</b>	Satu Karonen, Paavo Valkonen

**Työryhmien jäsenyys /Rehtori Eila Laulajainen-Malkki**

Suomen Kulttuurirahaston kannatusyhdistyksen jäsen 19.5.2008 alkaen

Ala-Keiteleen musiikkiopiston neuvottelukunnan jäsen 1.1.2007-31.12.2008

TERLI työryhmän jäsen 2006-2008

Keski-Suomen Opistopiirin varatilintarkastaja 2006 alkaen

Hankasalmen rahaston (Suomen Kulttuurirahaston Keski-Suomen rahaston nimikkorahasto) toimikunnan edustaja 2004 alkaen

Kesäyliopistoyhdistyksen hallituksen varajäsen 2004 alkaen

**Muu palkitseminen, kannustaminen ja muistaminen 2008**

- Aikuisopettaja Leena Kauppinen muistaminen 11.4.2008 Opiston näyttelyn avajaisissa eläkkeelle jäämisen johdosta (kukkakimppu ja kivituikku)
- Seuraavia kansalaisopiston opettajia on muistettu opiston juhlien ohjelmiston ja näyttelyiden rakentamiseen osallistumisesta:
  - Oppilaskonsertissa 11.4.2008** on muistettu musiikinopettajia (Opiston 40-vuotis historiikki-julkaisulla): Tarja Erkkilä, Tapani Jalkanen, Visa Wiren, Riitta Luuro, Jarmo Keihäsvuori, Mikko Miettinen, Henna Kurtti ja Antti Ikonen (kukkapuska)
  - Konneveden kevätjuhlassa 13.4.2008** on muistettu (Opiston 40-vuotis historiikki-julkaisulla) tekstiilityönopettaja Mirja-Liisa Keurulainen, musiikinopettaja Jori Mäenpää, tanssinopettaja Inga Sippo, sanataideopettajat Sini Kotivuori ja Seija Konttila, kuvis- ja käsityöopettajat Outi Markkanen, Jaana Harlin, Terhi Toropainen, Heta Kekäläinen-Mikkonen
- Harjoittelija Ari Päivisen muistaminen 30.4.2008 harjoittelujakson päätteeksi (50 € lahjakortti opiston kurssille lukuvuonna 2008-2009 ja Opiston 40-vuotis historiikkiteos)
- Leena Kauppinen 70-vuotis päivien muistaminen 28.9.2008 (graafikko Outi Markkaselta tilattu taulu)



Leena Kauppinen

## 6. TIEDOTTAMINEN JA MARKKINOINTI

### Aktiivinen viestintä ja tiedottaminen 2008 (toiminnan painopistealue)

Viestinnän tavoitteena on ollut

- luoda ja vahvistaa kansalaisopiston mainetta sekä paikallisesti että valtakunnallisesti
- tukea palveluiden järjestämistä, markkinointia, johtamista sekä henkilöstön viihtyvyyttä ja osaamista
- antaa kuntalaisille tietoa opiskelu- ja harrastusmahdollisuuksista ja lisätä heidän osallistumisaktiivisuuttaan ja vaikutusmahdollisuuksiaan

Markkinointi- ja tiedottamiskanavia on kehitetty koko ajan ja tällä hetkellä käytössä ovat muun muassa kaikkiin talouksiin syksyisin jaettava opinto-opas (n. 4000 kpl), lehti-ilmoitukset Hankasalmen Sanomissa ja Laukaa-Konnevesi-lehdessä sekä irtojulistet ilmoitustauluilla. Lisäksi suoramarkkinointia tehtiin sähköpostitse sekä erilaisilla mainoskirjeillä eri kohderyhmille. Kuntien henkilöstöä informoitiin henkilöstölehti Vipusessa ja Konneveden kuntatiedotteessa. Opiston internet-sivuja on kehitetty koko ajan ja sieltä löytyy erilaista tietoa niin asiakkaille kuin henkilökunnallekin.

Sisäistä tiedottamista hoidettiin mm. koko henkilökunnalle lähetettävillä tiedotteilla sähköpostitse ja kirjeitse noin kahden kuukauden välein. Lisäksi asioista tiedotettiin erilaisten henkilöstöpalaverien yhteydessä, opettajakokouksissa ja kahdenkeskisissä keskusteluissa. Kurssilaisille ilmoitettiin äkillisistä kurssimuutoksista puhelimitse tai tekstiviestillä numeronetin kautta sekä muista muutoksista paikallislehtien opistopalstoilla.

### Markkinointikanavat

**Opinto-opas** ilmestyi elokuun lopussa, ja se jaettiin joka talouteen Hankasalmella ja Konnevedellä (4300 kpl).

**Lehti-ilmoitukset** uusista kursseista, muutoksista ja toiminnasta ilmoitimme Hankasalmen Sanomien sekä Laukaa-Konnevesi-lehden opintopalstoilla sekä erillisillä ilmoituksilla. Lisäksi luennoista ja erilaisista tilaisuuksista ilmoitettiin Keskisuomalaisen Menot-palstalla.

**Internet** Hankasalmen kunnan kotisivujen yhteydessä [www.hankasalmi.fi](http://www.hankasalmi.fi) on etusivulla linkki Kansalaisopiston sivustolle, jonka kautta pääsee katsomaan opinto-opasta ja ajankohtaiset tiedotukset. Myös kunnan omaan tapahtumakalenteriin laitoimme ilmoituksia erilaisista tapahtumista, luennoista ja lyhytkursseista.

**Sähköposti** Hankasalmen kunnan henkilöstölle tiedotettiin erilaisista tapahtumista ja uusista kursseista sähköposti-ilmoituksella.

**Suoramarkkinointi, julisteet** Kansalaisopisto lähetti suoramarkkinointikirjeitä erityisille kohderyhmille, kurssista riippuen (esim. senioreille tarkoitettu kurssi suunnattiin erilaisille eläkeläisyhdistyksille yms.). Julisteita vietiin mm. kirjastojen ja kauppojen ilmoitustauluille.

**Hankasalmen henkilöstölehti Vipunen ja Konneveden kuntatiedote**

Kunnan henkilöstölehdessä Vipusessa tiedotettiin opiston toiminnasta. Konnevedellä kunnan kuntatiedotteessa ilmoitettiin Konnevedellä pidettävistä kursseista.

## 7. TALOUS, TOIMINTA JA TULOKSET

### Varsinainen toiminta 2008

Toimintavuoden aikana järjestettiin vapaan sivistystyönä koulutusta yhteensä 7197 tuntia, josta Hankasalmella pidettiin 5333 tuntia ja Konnevedellä 1864 tuntia. Valtionosuustunteja myönnettiin opistolle 6450 tuntia, joka on 134 tuntia enemmän kuin vuonna 2007. Valtionosuuteen oikeuttavia tunteja järjestettiin 747 tuntia enemmän kuin tunteja myönnettiin. Valtionosuutta opisto sai 252 275 euroa ja kurssimaksu-, hanke- ym. tuloja 113 932 euroa.

Kursseja toteutettiin yhteensä 366, joista yli kuuden tunnin pituisia kursseja oli 308. Lapsille ja nuorille suunnattuja kursseja (alle 16 v) tarjottiin yhteensä 46 kurssia (1012 tuntia). Opetusta järjestettiin Hankasalmella 9:llä ja Konnevedellä 5:llä eri kylällä.

Hankasalmen kansalaisopiston toiminta-alueella (Hankasalmi-Konnevesi) asukkaita oli 8504, joista opiston opiskelijoina kerran laskettuna oli 1943 henkilöä (22,8 %) ja kurssilaisia 5182 henkilöä (60,94 %). Tuntiopettajia ja luennoitsijoita toimintavuonna oli 110 ja päätoimisia yksi.

Osa toiminnasta järjestettiin erilaisten hankkeiden avulla. OPH myöntää vuosittain erityisavustuksia kansalaisopistoille toiminnan kehittämiseksi, koulutustarjonnan monipuolistamiseksi ja uusien osallistujaryhmien rekrytoimiseksi (hankkeet esitelty luvussa 8).

Varsinaisessa toiminnassa tilinpäätöksen tunnusluvut muodostuivat seuraavasti:

Menot	432 966,00 €
<u>Tulot</u>	<u>-113 931,00 €</u>
Nettomenot	319 035,00 €
<u>Valtionosuus</u>	<u>-252 275,00 €</u>
Opistotoiminnan hinta	66 760,00 €

Alla olevassa taulukossa on vielä eritelty varsinaisen toiminnan tulot ja menot siten, että niistä nähdään millaisen osuuden kukin tulo- tai menokohta aiheutti pidettyä tuntia kohden. Valtio tuki opiston toimintaa oli yli 58 prosenttia ja opiskelijamaksut sekä hankkeet kattoivat kustannuksista vajaat 20 prosenttia. Hankasalmen ja Konneveden kunnille jäi katettavaksi kustannuksista yhteensä 21 prosenttia. Hankasalmi sai vajaalla 67 000:lla eurolla ja Konnevesi reilulla 25 000:lla eurolla järjestettyä yhteensä 7197 tuntia erilaista toimintaa alueillaan. Toimintana se tarkoitti reilua 350 erilaista kurssia, luentoa ja tapahtumaa.

Taulukko 1. Varsinaisen toiminnan tilinpäätös ilman poistoja 2008

2008	€	€/tunti	%
VALTIONOSUUS (tulot)	252 275,00	35,05	58,27
OPISKELIJAMAKSUT (tulot)	75 610,00		
+ HANKEAVUSTUKSET	9 000,00		
+ MUUT TUOTOT	<u>4 093,00</u>		
	88 703,00	12,32	20,49
KUNTIEN OSUUDET (menot)			
Konnevesi 1864 t	25228,00		
Hankasalmi 5333 t	<u>66 760,00</u>		
	91988,00	12,78	21,25
KOKONAISKULUT	432 966,00	60,16	100 %

## Maksupalvelutoiminta 2008

Maksupalvelutoiminta on vähentynyt huomattavasti edellisvuosista. Syynä tähän on työvoimapolitiittisen koulutuksen väheneminen valtakunnallisesti ja myös sen suuntautuminen tutkintotavoitteiseksi. Hankasalmen kansalaisopistolla ei ole tutkinnonanto oikeutta, joten koulutuksia ei ole voitu järjestää. Myös kilpailevat yksityiset koulutuksen tarjoajat järjestävät huomattavasti edullisemmin koulutuksia, joten opisto ei ole pystynyt kilpailemaan niiden kanssa.

Hankasalmen kansalaisopisto oli mukana valtakunnallisessa Noste-ohjelmassa, jonka tavoitteena on kohottaa pääsääntöisesti työssäkäyvien, vailla ammatillista koulutusta olevien, 30-59-vuotiaiden henkilöiden osaamista ja koulutustasoa. Opistossa toteutettiin Nostekoulutuksena Tietokoneen A-ajokorttikoulutus. Nostetoiminta järjestettiin yhteistyössä Jyväskylän aikuisopiston (Jyväskylän koulutuskuntayhtymä) kanssa, joka organisoii Keski-Suomen Noste-hanketta. Maksupalvelutoiminnan nettotulos oli 3921 euroa.

Taulukko 2. Toteutuneet tunnit yhteensä vuosina 2006, 2007 ja 2008

opetustunnit	toteutuma 2006	toteutuma 2007	muutos 2006-2007	toteutuma 2008	muutos 2007-2008
varsinainen toiminta	7273	7252	-21	7197	-55
maksupalvelu	472	323	-149	15	-308
yhteensä	7745	7575	-170	7212	-363

## Opetuksen toteutus

### Hankasalmen kansalaisopiston koulutustarjonta

Kansalaisopiston koulutustarjonta muodostui pääsääntöisesti yleissivistävästä koulutusta kaikenikäisille. Kurssit olivat koko lukuvuoden kestäviä iltaisin tai päivisin kerran viikossa kokoontuvia ryhmiä. Lisäksi tarjottiin lyhyitä intensiivikursseja, jotka yleensä toteutettiin viikonloppuisin. Tarjolla oli myös luentoja esitelmiä ja foorumeja. Hankasalmen kansalaisopisto toimi myös yhteistoimintaopistona Jyväskylän kesäyliopiston Ikääntyvien yliopistossa.

Maksupalvelukoulutuksen puolella järjestettiin noste kohderyhmään kuuluville tietokoneen ajokorttikoulutusta. (Noste = aikuisten koulutustason kohottamisohjelma)

### Koulutustarpeen selvittäminen

Koulutustarvetta selvitettiin kysymällä kurssiarvioinnin yhteydessä mahdollisia toivekursseja ja opettajilta tiedusteltiin, mitä toiveita heille oli tullut. Palautetta ja toiveita pystyi esittämään myös opiston nettisivujen kautta.

### Toimintaympäristö

Hankasalmi: Kansalaisopiston toimisto sijaitsee kunnanvirastossa, jossa on toimistohuoneet opistosihteerille ja rehtorille sekä opettajien työtila. Opisto toimii pääsääntöisesti peruskoulujen tiloissa perusopetukselta vapautuvina aikoina. Tämän lisäksi opisto toimii kunnan monitoimitalolla, jossa on vuokrattuna muun muassa ATK-luokka kansalaisopiston käyttöön ympärivuotisesti (139 m<sup>2</sup>) sekä musiikin ja liikunnan ryhmille tiloja käytön mukaan. Opisto maksaa vuokraa toimiessaan kunnan omistamissa tiloissa. Lisäksi opisto toimii yksityisiltä vuokratuissa tiloissa.

Opetusta järjestettiin Hankasalmella 9 :llä eri kylällä: Kirkonkylä, Asema, Niemisjärvi, Kankainen, Murtoinen, Ristimäki, Kärkkäälä, Venekoski, Säkinmäki

**Toimipaikat Hankasalmi**

Aseman koulu  
ent. Nordea (Asema)  
Hankasalmen kunnanvirasto  
Hankasalmen lukio  
Hankasalmen pääkirjasto  
Kankaisten koulu  
Kivikoulu  
Kuuhanaveden koulu  
Kärkkäälän koulu

Lomakeskus Revontuli  
Matkahuolto  
Metsätähden päiväkoti  
Monitoimitalo  
Murtoisten koulu  
Niemisjärven koulu  
Niemisjärven VR-talo  
Nordea  
Osmo Savolaisen halli  
Ratamestarin talo

Ristimäen koulu  
Ristimäen kylätalo  
Seurakuntatalo  
Säkinmäen työtupa  
Tuikku ry  
Vanhainkoti  
Varjolan Ranta  
Venekosken koulu  
Venekosken Ns-talo

Konnevesi: Opisto toimii pääsääntöisesti peruskoulujen tiloissa perusopetukselta vapautuvina aikoina sekä yksityisiltä vuokratuissa tiloissa. Opetusta järjestettiin Konnevedellä viidellä eri kylällä: Kirkonkylä, Särkisalo, Istunmäki, Sirkkamäki ja Hytölä.

**Toimipaikat Konnevesi**

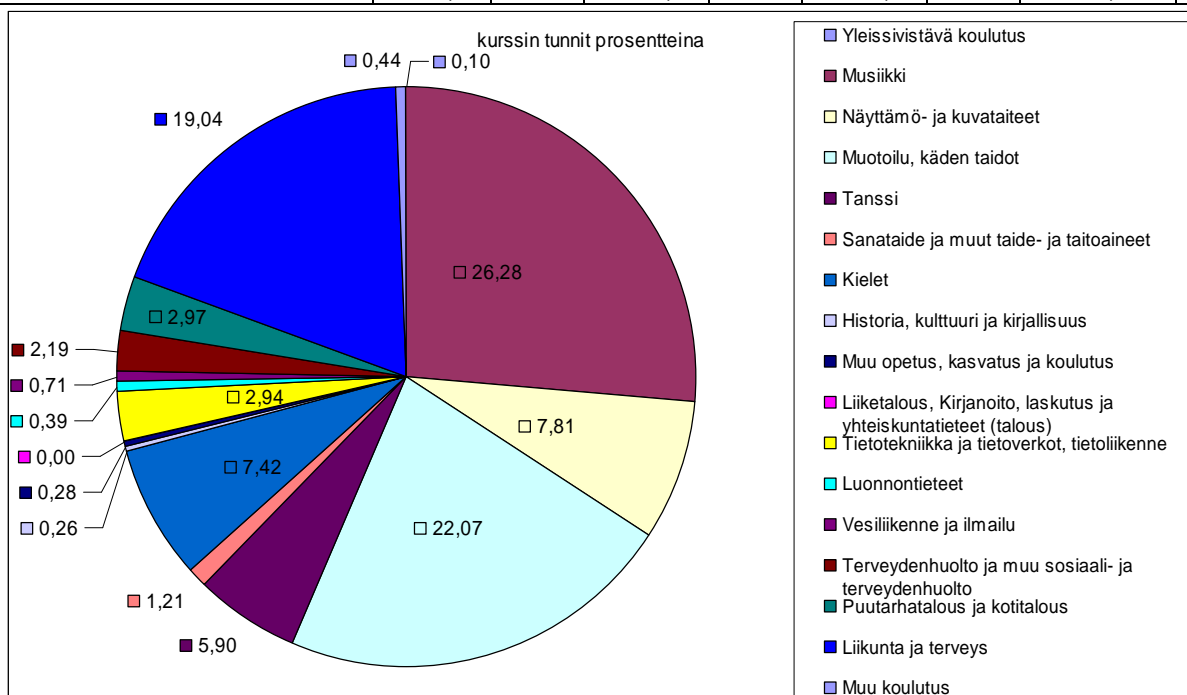
Asuntola Leppälintu  
Avikaisen kauppa  
Hytölän koulu  
Istumäen koulu  
Kirkonkylän koulu

Konneveden kunnantalo  
Konneveden terveyskeskus  
Konneveden työväentalo  
Maamiesseurantalo  
OP-keskus  
Sirkkamäen koulu

Särkisalon koulu  
Toimintakeskus  
Vanha kirjasto  
Yläkoulu ja lukio



Aineet	Hankasalmi		Konnevesi		Yhteensä				
	Tunnit	Kurssi- laiset	Tunnit	Kurssi- laiset	Tunnit	Kurssi- laiset	kurssin tun- nit prosent- teina	kurs- seja	kurssien määrä prosent- teina
Yleissivistävä koulutus	7	35	0	0	7	35	0,10 %	1	0,27 %
Musiikki	1631,65	599	263,75	79	1895,4	678	26,28 %	53	14,44 %
Näyttämö ja kuvataiteet	341	210	222	85	563	295	7,81 %	25	6,81 %
Muotoilu, käden taidot	1038,3	685	553	170	1591,3	855	22,07 %	67	18,26 %
Tanssi	320,45	454	105	66	425,45	520	5,90 %	36	9,81 %
Sanataide ja muut taide- ja taitoaineet	34	21	53	10	87	31	1,21 %	6	1,63 %
Kielet	367	178	168	48	535	226	7,42 %	32	8,72 %
Historia kulttuuri ja kirjallisuus	19	160	0	0	19	160	0,26 %	7	1,91 %
Muu opetus, kasvatus ja koulutus	20	0	0	0	20	0	0,28 %	1	0,27 %
Liiketalous, kirjanpito, laskutus ja yhteis- kuntatieteet	0	0	0	0	0	0	0,00 %	0	0,00 %
Tietotekniikka, tietoverkot ja tietoliikenne	155	91	57	27	212	118	2,94 %	16	4,36 %
Luonnontieteet	28	47	0	0	28	47	0,39 %	2	0,54 %
Vesiliikenne ja ilmaliikenne	51	23	0	0	51	23	0,71 %	3	0,82 %
terveydenhuolto, muu sosiaali- ja tervey- denhuolto	70	70	88	77	158	147	2,19 %	13	3,54 %
Puutarhatalous ja kotitalous	214	65	0	0	214	65	2,97 %	7	1,91 %
<b>Liikunta ja terveys</b>	<b>1019,3</b>	<b>1106</b>	<b>354</b>	<b>305</b>	<b>1373,3</b>	<b>1411</b>	<b>19,04 %</b>	<b>86</b>	<b>23,43 %</b>
Muu koulutus	32	538	0	0	32	538	0,44 %	12	3,27 %
<b>YHTEENSÄ</b>	<b>5347,70</b>	<b>4282</b>	<b>1863,75</b>	<b>867</b>	<b>7211,45</b>	<b>5149</b>	<b>100,00 %</b>	<b>367</b>	<b>100,00 %</b>



Yllä olevissa taulukossa on esitetty vuoden 2008 toteutuneet tunnit aineittain sekä opiskelijamäärät eri ainealueittain. Eniten opetusta toteutettiin musiikissa, kädentaidoissa ja liikunnassa sekä terveysaineissa. Eniten oppilaita oli liikunta- ja terveysaineissa.

## Musiikki

Kansalaisopiston musiikinopetuksen toiminta-ajatuksena on tarjota monipuolisia ja laadukkaita musiikin harrastusmahdollisuuksia eri-ikäisille kuntalaisille Hankasalmella ja Konnevedellä. Opetus jakaantuu ryhmäopetukseen ja yksilölliseen instrumenttiopetukseen.

**Vuonna 2008 Hankasalmen kansalaisopistossa ovat toimineet seuraavat musiikkiryhmät:**

Musiikkileikkikoulu (3 ryhmää)	Heidi Kauppinen
Nuorisokuoro Voice	Tarja Erkkilä
Lauluyhtye Tuurisointu	Antti Ikonen
Skiffle-yhtye Junasta jääneet	Eero Vuorinen
Konnelkuoro (K-vesi)	Satu Karonen
Kehitysvammaisten orkesteri (K-vesi)	Ilpo Rossi
Hankasalmen Veteraanilaulajat	Jorma Rissanen
Seniorilaulajat	Antti Ikonen



Konnelkuoro

Seniorilaulajat aloitti Hankasalmella uutena ryhmänä syyskauden 2008 alusta. Ryhmä tarjoaa mahdollisuuden harrastaa moniäänistä, tavoitteellista kuorolaulua vielä varttuneella iällä, sopiviksi räätälöidyin tavoittein ja menetelmin. Vuoden 2008 aikana opiston esiintyvistä ryhmistä levyn julkaisivat Hankasalmen Veteraanilaulajat (*Minä katson tätä maata*) sekä nuorisokuoro Voice (*Joulun lauluja*, yhdessä lauluyhtye Arninan kanssa). Opiston ryhmistä laajimman yleisön on kuluneena vuonna tavoittanut eri puolilla Suomea konsertoinut Junasta jääneet –orkesteri, josta seuraavassa lyhyt esittely:

*Laulu- ja soitinyhtye Junasta Jääneet on skiffletyylinen 7-miehinen orkesteri, joka perustettiin Hankasalmella maaliskuussa 2005. Yhtyeen kappalevalinnoista ja taiteellisesta tyylistä vastaa Kimmo Paju ja musiikillisesta johdosta Eero Vuorinen. Junasta jääneet on Hankasalmen kansalaisopiston ryhmä.*

*Yhtyeen ohjelmisto koostui aluksi rautatieaiheisista lauluista ja iskelmistä. Vuosien myötä ohjelmisto on kasvanut eri teemakonserttien myötä: 2006 Junasta jääneiden maailmanympärimatka, 2007 Junasta jääneiden metsäradio ja 2008 Junasta jääneet ZOO -omituinen eläintarha. Esitykset ovat silkkaa äijäenergiaa huumorin ryydittämänä, noudattaen perinteistä Hankasalmen asemankylältä lähtevää genreä. Junasta jääneet on*

*Yhtyeen jäsenet ovat kahta lukuun ottamatta Hankasalmelta. Olavi Tiitinen Säkinmäestä (laulu ja muna), Martti Kauppinen Hankamäestä (laulu ja matkalaukkubassorumpu), Jari Ihalainen Venekoskelta (laulu, rytmipalikat ja pyykkilauta), Kimmo Paju Asemankylältä (laulu, sakuvirveli, athaseabongo ja tamburiini), Jussi Kauppinen Ristimäestä (basso ja stemmalaulu), Eero Vuorinen Vaajakoskelta (piano) ja Hannu Matilainen Vaajakoskelta (harmonikka).*

Edellä mainittujen ryhmien lisäksi keväällä 2008 Hankasalmella toimi bändisoiton jatkoryhmä Antti Ikonen johdolla. Ryhmä teki mm. yhteistyötä kirkonkylän nykytanssiryhmän kanssa hiomalla yhteisen esityksen opiston kevätjuhlaan. Myös Hankasalmen kitaran-, harmonikan- ja rumpujensoiton opiskelijoista on vuoden aikana koottu ryhmiä sekä kevään että syksyn esityksiin. Viulunsoitonopiskelijat osallistuivat kevätkaudella orkesteritoimintaan yhdessä Ala-Keiteleen musiikkiopiston viulistien kanssa.

Syksyllä 2008 tunnusteltiin yhteistyömahdollisuuksia opiston musiikin opetuksen ja Hankasalmen seurakunnan kesken. Toteutumat jäivät vielä tuleville vuosille.

Yksilöopetusta on annettu 20, 30 ja 40 minuutin pituisina opetuskertoina. Tavoitteellisessa pianonsoitossa on Hankasalmella käytetty mahdollisuutta valmistaa musiikkiopiston tasosuorituksia yhteistyössä Ala-Keiteleen musiikinopetuksen kanssa. Opetus Hankasalmella on tapahtunut kirkonkylällä (piano, viulu, kitara, basso, rummut), asemalla (piano, viulu, kitara, harmonikka), Niemisjärvellä (piano, kitara, huilu) sekä Venekoskella (piano ja kitara). Konnevedellä soitonopetusta on annettu kirkonkylän ohella Istunmäen ja Särkisalon kouluilla.

Kertomusvuoden 2008 aikana opiston musiikinopetus on tehnyt opiston omien tapahtumien järjestämisessä yhteistyötä Hankasalmen musiikkiyhdistyksen, kunnan kulttuuritoimen, seurakunnan, Ala-Keiteleen musiikkiopiston, Jyväskylän yliopiston sekä Kärkkäälän nuorisoseuran kanssa. Opiston ryhmät ovat lisäksi tehneet yhteistyötä lukuisten muiden tahojen ja tapahtumajärjestäjien kanssa.

### Instrumenttiopettajina vuonna 2008 ovat toimineet

Samuli Erkkilä	kitara, sähkökitara
Antti Ikonen	piano ja koskettimet, viulu, kitara, 5-kielinen kantele
Tapani Jalkanen	piano ja koskettimet, kitara, bassokitara
Satu Karonen (K-vesi)	piano ja koskettimet, kitara, bändisoittimet, klarinetti
Jarmo Keihäsvuori	rummut
Riitta Luiri (k 2008)	piano
Mikko Miettinen	huilu
Jenni Rinne (s 2008)	piano
Visa Wirèn	harmonikka

### Tapahtumia ja esiintymisiä vuonna 2008

Su 6.1.	<i>Konnelkuoro</i> laulajaisissa vanhusten palvelutalo Ruusa-Liisassa.
Ma 4.2.	<i>Veteraanilaulajat</i> esiintyivät Sotaveteraaninaisten 35-vuotisjuhlassa
Ti 8.4.	<i>Oppilaskonsertti</i> Kuuhanaveden koululla
Pe 11.4	Opiskelijoiden musiikkiesityksiä kevätnäyttelyn avajaisissa Monitoimitalolla
La 12.4.	<i>Tanssia ja musiikkia – tilaisuus</i> Niemisjärven koululla; opiston kitararyhmä ja Antti Ikonen yhteistyössä Inga Sipon ohjaamien tanssiryhmien kanssa
Su 13.4.	Konneveden ja Hankasalmen yhteinen <i>kevätjuhla</i> Konnevesi-salissa. Mukana mm. opiston bändiryhmä, opiston ja mus. opiston yhteinen kansanmusiikkiryhmä, Konnelkuoro.
Su 20.4.	<i>Junasta jääneet –yhtyeen</i> konsertti <i>ZOO-omituinen eläintarha</i> Ratamestarin talolla.
Su 27.4.	<i>Tuurisointu</i> mukana kansallisen veteraanipäivän juhlassa Hallantuvalla.
Pe 2.5.	<i>Voice-kuoron</i> Rockin klassikoita -konsertti Hankasalmen monitoimitalolla.

Pe 16.5 – la 17.5.

*Kysyisin tuulen tarkoitusta –musikaali* palvelutalo/päiväkotona Metsätähdes-  
sä. Esitykset olivat toinen osa Vihreä metsä –hanketta, jossa kansalaisopis-  
to oli yhteistyökumppanina. Hankkeen tavoitteena oli vuorovaikutuksen ja  
kosketuspintojen luominen lasten ja ikääntyneiden välille, kulttuuriperin-  
nön siirtäminen, musiikin ja luovan tanssin elämyksellisyyden löytäminen  
sekä ikääntyneiden toimintakyvyn ylläpitäminen ja aktiivisen elämäntavan  
tukeminen. Toteutus: Metsätähden henkilöstö, Inga Sippo, Antti Ikonen.

Ma 19.5.

Kansalaisopiston ja musiikkiopiston soittajien yhteinen *kansanmusiikkiryh-  
mä* esiintyi Ala-Keitelelen musiikkiopiston kevätsoittajaisissa

Ti 10.6.

*Konnelkuorolla* kuorokurssi vetäjinä Sari Siltavuori ja Tuija Mehto

La 19.7.

Su 27.7.

*Junasta jääneet –skiffleorkesteri* esiintyi Kihveli soikoon –festivaaleilla  
Tuurisoinnun miesduo *Antit* (Ikonen - Viinikainen; laulu, kitara, haitari)  
esiintymässä kotiseutuyhdistyksen ja kulttuuritoimen järjestämässä Han-  
kasalmi –päivässä.

Ke 1.8.

*Junasta jääneet* esiintyivät Mikkelin Veturitalleilla. Ohjelmistossa oli rauta-  
tieaiheisia lauluja ja iskelmiä.

Su 17.8.

*Junasta jääneet* esiintyivät Suomen Rautatiemuseopäivässä Hyvinkäällä

Su 24.8.

*Konnelkuoro* Konneveden museon sulkijaislaulajaisissa yhdessä Sumiaisten  
harmonikkakerholaisten kanssa

Su 14.9

*Barokkimusiikkia Hankasalmen kirkossa*. Esiintyjinä Pirjo Suihkonen, Antti  
Ikonen, Tarja Erkkilä, Mikko Miettinen, Antti Naskali ja Anu Iivarinen. Yh-  
teistyössä kansalaisopisto, musiikkiryhmä, seurakunta ja kunnan kulttuuri-  
toimi.

La 20.9

*Konnelkuoro*: kuorolaisen hautajaiset kappelilla ja seurakuntatalolla.

La 4.10.

*Musiikki, mieli ja aivot –seminaari* Hankasalmen srk-talolla. Professori Jaak-  
ko Erkkilä, musiikin opettajat Antti Ikonen ja Tarja Erkkilä, Tuurisointu ja  
Voice; kirkkokuoro kanttori Pirkko Meriläisen johdolla. Yhteistyössä kansa-  
laisopisto, musiikkiryhmä, seurakunta ja kunnan kulttuuritoimi.

Su 23.11.

Hankasalmen ja Konneveden yhteinen *syyskauden päätöstilaisuus* Kärkkää-  
län nuorisoseuran talolla. Musiikkiryhmistä mukana Tuurisointu, Konnel-  
kuoro, Hankasalmen seniorilaulajat, kitararyhmä ja kaksi rumpalia.

Su 23.11.

Veteraanilaulajat Pentti Minkkisen 80 vuotis juhlassa

Su 30.11

*Voice-kuoron* levynjulkistamiskonsertti *Joulun lauluja* kirkossa

Ti 2.12.

*Seniorilaulajat*: joululaulutilaisuus vanhainkoti Päivärannassa

La 6.12.

*Veteraanilaulajat ja Voice –kuoro* kunnan itsenäisyyspäivän juhlassa

Ma 8.12

Veteraanilaulajat Antti Oksasen 85 vuotispäivät

Ke 10.12.

*Konnelkuoro*: joululaulutilaisuus Konneveden vanhustentalolla

Ke 10.12.

Mus. op. laulattamassa Hankasalmen päivähoidon henkilöstön pikkujou-  
luissa

Su 14.12.

*Tuurisointu* mukana Kauneimmat joululaulut –tilaisuudessa Hankasalmen  
kirkossa

Su 21.12.

Veteraanilaulajat sotaveteraanien joulujuhlassa koulukeskuksessa.

## Kuvataideopinnot vuonna 2008

Aikuisten kuvataidepiiri jatkui aktiivisen, jo useita vuosia harrastaneen ryhmän voimin. Ryhmäläisiä oli noin 15 henkeä. Kuvataidepiirin työskentely perustui vapaisiin aiheisiin ryhmäläisten toiveiden mukaisesti. Alustuksena ja virikkeiden antamiseksi käsiteltiin silloin tällöin taiteilijoita ja tyyliuuntia (mm. naivistit, Pablo Picasso, Helene Schjerfbeck), joiden elämästä ja taiteesta keskusteltiin kaikkien mielenkiinnolla kuunnellen. Keväällä kuvataidepiiriläiset pystyttivät näyttelyn Monnarin kahvioon.

Lasten kuvataidekerho toimi lukuvuonna 2007-2008 yhtenä ryhmänä, jonka ikähaitari oli 8-12 vuotta (8 opiskelijaa). Kerhossa perehdyttiin kuvataiteen perustekniikoihin leikin ja kokeilun kautta. Tarkoitus oli keskittyä oivaltamaan ja uskaltamaan kuvataiteen parissa. Tutkimme mm. väriä, heijastuksia ja jäljentämistä sekä erilaisia materiaaleja, mm. paperimassaa, mustetta ja kipsiä. Lasten suuri ikähaitari teki haasteelliseksi kaikille mielekkäiden tehtävien laatimisen.

Syksyllä 2008 alkoi kaksi kuvispajaa, toinen nuorille ja toinen lapsille. Lasten ryhmässä on 7-11-vuotiaita (8 opiskelijaa) ja nuorten ryhmässä on 12-15-vuotiaita (13 opiskelijaa). Edellisestä lukukaudesta poiketen tänä vuonna pystyy opetuksen kohdentamaan erittäin hyvin iän ja taitojen mukaan eri ryhmille. Nuorten ryhmässä pyrimme teemalliseen opetukseen ja nuorten omien vahvuuksien korostamiseen. Nuoret saavat jossain määrin valita itse käyttämänsä tekniikat. Lasten ryhmässä kokeileminen ja perustekniikoihin tutustuminen jatkuu viime lukuvuoden kaltaisena.

Kuvataideopetusta lukuvuonna 2007-2008 edustivat myös kierrätyspajat, joita järjestettiin jokaisella kyläkoululla. Teemana olivat kierrätysmateriaalit, joista rakenneltiin romurobotteja ja patterin kerääjiä. Pajan aluksi pidettiin lyhyt alustus kierrätyksestä. Syksyllä 2007 järjestettiin erillinen kurssi kierrätyskoruteemalla. Kurssilla aloitettu koruteema näkyi myös kyläkouluilla varsinkin 5-6-luokkalaisten pajoissa.

## Kädentaidot 2008

**Hankasalmen kansalaisopistossa toimii seitsemän kudontaryhmää: kirkonkylässä kaksi ryhmää, (kudonnan perusteet ja jatkokurssi), Asemalla, Niemisjärvellä, Kärkkäälässä, Ristimäessä sekä Venekoskella.** Ryhmissä on valmistettu erilaisia sisustustekstiilejä (mattoja, kaitaliinoja, isoja pöytäliinoja, pyyhkeitä, seinätekstiilejä) sekä huopia ja huiveja.

Avoimien ovien päivinä yleisöllä on ollut mahdollisuus tutustua kudontaryhmien toimintaan. Esillä on ollut ryhmissä valmistettuja tekstiilejä. Avoimien ovien päivät on järjestetty kirkonkylässä (ystävänäpäivänä 14.2.), Asemalla (13.3.) ja Niemisjärvellä (26.3.).

Kudontaryhmät tekivät kevätretken Pohjanmaalle perjantaina 25.4. Tutustumiskohteina olivat Kauhavalla Kauhavan kangasaitta, Kauhavan puukko- ja tekstiilimuseo sekä Kauhavan kansalaisopiston kudontaryhmän toimitilat ja Lapualla kulttuurikeskus Lapuan Vanha Paukku, jossa toimii mm. Lapuan kankurit -yritys.



## ATK 2008

## Kevätlukukausi 2008 ATK-kurssitarjonta

	Suun	Muutos	Tot	Osallistujat yht
Excel peruskurssi	20	3	23	17
PowerPoint perusk.	20	-13	7	4
Tietokannat	8	0	8	5
Omien digikuvien käs. 2	18	0	18	0
Kansalaisen Internet-palv.	6	-6	0	0
Skype	3	0	3	5
ATK-jatkokrs. Senioreille	30	-30	0	0
Omien digikuvien käs.	18	-18	0	0
Sähköiset palv. Verkossa	6	-6	0	0
ATK peruskrs. Senioreille	24	-3	21	10
ATK-jatkokrs. Senioreille	24	-3	21	11
Yhteensä	177		101	52

## Syyslukukausi 2008 ATK-kurssitarjonta

	Suun	Muutos	Tot	Osallistujat yht
Tietotekn. teoria	8	-8	0	0
Word peruskurssi.	20	-20	0	0
Windows XP perusk.	8	-8	0	0
Internet peruskurssi	12	0	12	5
Sähk.palv verkossa	9	-9	0	0
Skype 1	3	0	3	6
Skpe 2	3	0	3	10
ATK-peruskurssi	30	0	30	12
ATK.perusk. Seniorit	24	0	24	7
ATK-jatko. Seniorit	24	-21	3	0
Seniorit verkossa	15	-15	0	0
ATK perusk. Seniorit	24	0	24	10
Word 2007	12	0	12	9

Syyslukukaudella 2008 käynnistyneiden kurssien määrä väheni merkittävästi verrattuna 2007 syyslukukauteen sekä kevätlukukauteen 2008. Merkittävin vähennys on tapahtunut erityisesti A-ajokorttitutkintoon tähtäävien kurssien aloituksissa. A-ajokortti kurseja ei syksyllä 2008 käynnistynyt ollenkaan ja sama trendi on jatkunut myös keväällä 2009. Syytä näin suureen muutokseen saattavat olla esim.

- Kaikkien A-ajokorttitutkintoon kuuluvien osakurssien suorittaminen on pitkäkestoinen ja raskaskin ponnistus työssäkäyville henkilöille
- Hinta
- Muut syyt?

Aloitettut kurssit 2008 olivat pääpiirteissään peruskurssit senioreille ja vasta-alkajille, jatkokurssit senioreille sekä Internet ja Skype-verkkopuhelukurssi. Kurssitarjontaa tulisikin ehkä pohtia niin, että peruskurssien lisäksi kurssit olisivat lyhyempiä max. 3-18 tuntia kestäviä tietyn aiheen kurseja (kuten Skype on nyt ollut). Näitä voisi olla esim. kuvien skannaus, tallennus, tulostus, tiedostojen tallentaminen eri formaateille (kiintolevy, muistitikku, cd-rom), Sähköposti ja Internet, Varmuuskopionti, Vista perusteet, tekstinkäsittely, esitysgrafiikka, Kotisivujen teko jne.

## 8. HANKKEET

OPH myöntää vuosittain erityisavustuksia kansalaisopistoille toiminnan kehittämiseksi, koulutustarjonnan monipuolistamiseksi ja uusien osallistujaryhmien rekrytoimiseksi.

Opistossa saatettiin loppuun kevään 2008 aikana syksyllä 2007 alkaneet kaksi OPH:n hanketta. Koulutushankkeet kohdistuivat **kierrätykseen ja kestäväan kehitykseen** (hankerahaa 4000 euroa vuodelle 2008) sekä **terveyden omaehtoiseen aktivoimiseen** (hankerahaa 5000 euroa vuodelle 2008). Yhteistyökumppaneina hankkeissa olivat muun muassa Sisä-Savon kansalaisopisto ja Laukaan kansalaisopisto.

Hankasalmen kansalaisopisto sai myös **opintosetelityyppistä valtionavustusta** lukuvuosille 2007-2008 ja 2008-2009. Hanketta hallinnoi Jyväskylän seudun kansalaisopisto ja siinä olivat mukana myös Lievestuoreen ja Jyväskylän kansalaisopistot. Yhteensä vuonna 2008 Hankasalmen kansalaisopisto sai opintoseteleihin avustusta 7013 euroa.

Kohderyhmiä olivat Hankasalmella ja Konnevedellä työttömät, senioriväestö ja eläkkeellä olevat sekä henkilöt, joilla on alhainen pohjakoulutus tai oppimisvaikeuksia. Myös mielenterveyskuntoutujat olivat oikeutettuja opintoseteleihin. 30 euron avustuksella tuettiin näiden kohderyhmien koulutukseen hakeutumista. Yhteensä opintoseteleitä jaettiin 220 kappaletta.

Myös maksupalvelutoiminnan puolella järjestettiin hankkeiden avulla koulutusta. Hankasalmen kansalaisopisto oli mukana valtakunnallisessa **Noste-ohjelmassa**, jonka tavoitteena on kohottaa pääsääntöisesti työssäkäyvien, vailla ammatillista koulutusta olevien, 30-59-vuotiaiden henkilöiden osaamista ja koulutustasoa. Opistossa toteutettiin vuonna 2008 Tietokoneen ajokorttikoulutusta. Nostetoiminta järjestettiin yhteistyössä Jyväskylän aikuisopiston (Jyväskylän koulutuskuntayhtymä) kanssa, joka organisoii Keski-Suomen Noste-hanketta.

Opisto on ollut mukana myös **TERLI-hankeessa**. Hankkeen tarkoituksena on pilotoida ja vakiinnuttaa Jyväskylän verkostokaupungin kahdeksan kunnan yhteinen terveys- ja erityisliikunnan toimintamalli, jossa yli kunta- ja hallintorajojen toteutetaan ennaltaehkäiseviä ja kuntouttavia liikuntapalveluita julkisen ja yksityisen sektorin sekä kansalaistoimijoiden yhteistyöllä. Hankkeessa pyritään ottamaan käyttöön aiemmin hyödyntämättömät hyvinvointialojen voimavarat ja mahdollisuudet, joilla edistetään terveytensä kannalta riittämättömästi liikkuvien fyysistä aktiivisuutta. kohderyhminä ovat yli 40-vuotiaat liian vähän liikkuvat, elämäntapojen tarkastamista kaipaavat miehet sekä ikääntyneet/seniori-ikäiset miehet ja naiset.

Kaiken kaikkiaan opisto sai vuodelle 2008 hankerahaa **18 623 euroa**. Seuraavan sivun taulukossa on eritelty eri hankkeet ja niihin liittyvät toiminnot.

## HANKASALMEN KANSALASOPISTON HALLINNOIMAT HANKKEET

Hanke	Hankkeen hallinnoija	Hankkeen laatiminen, seuranta ja raportointi	Rahoittaja	Toteutuminen	Saatu rahoitusta	Yhteistyökumppanit
Kierrätys ja kestävä kehitys	Hankasalmen ko	tekstiilityön tuntiopettaja Ritva Hänninen ja Eila Laulajainen-Malkki	OPH	Päätös 27.2.2007 84/513/2006 Toteutus 2007-2008	4000 €	Sisä-Savon kansalaisopisto, Hankasalmen ympäristötoimi, 4H
Elämäntavat uusiksi – terveyden omaehtoinen aktivoiminen	Hankasalmen ko	Eila Laulajainen-Malkki ja Ritva Hänninen	OPH	Päätös 27.2.2007 156/513/2006 Toteutus 2007-2008	5000 €	Hankasalmen terveyskeskus, Konneveden terveyskeskus, Hankasalmen apteekki, Laukaan kansalaisopisto
Kierrätys ja kestävä kehitys 2	Hankasalmen ko	Eila Laulajainen-Malkki	OPH	Päätös 10.3.2008 ei avustusta	-	
VELMU – vireyttä ja elämäniloa musiikista	Hankasalmen ko	musiikinopettaja Antti Ikonen	OPH	Päätös 10.3.2008 ei avustusta	-	
<b>YHTEENSÄ</b>					9000€	

Hanke	Hankkeen hallinnoija	Hankkeen laatiminen, seuranta ja raportointi	Rahoittaja	Toteutuminen	Saatu rahoitusta	Yhteistyökumppanit
TIETOKONEEN AJOKORTTI-KOULUTUS 2007-2008 (124 t)	Jyväskylän koulutus- kuntayhtymä	Eila Laulajainen-Malkki	L-S lääni- hallitus	Päätös 20.11.2007 LSLH-2007- 01450/Op-621 Toteutus 2007-2008	2610 €	
<b>YHTEENSÄ</b>					<b>2610€</b>	

## MUKANA MUIDEN HALLINNOIMISSA HANKKEISSA

Hanke	Hankkeen hallinnoija	Hankkeen raportointi	Rahoittaja	Toteutuminen	Saatu rahoitusta 2008	Yhteistyökumppanit
Opintoseteliavustukset	Jyväskylän seudun kansalaisopisto	Eila Laulajainen-Malkki	OPM	Päätös 3.10.2007 Myönnetty 24 000 € Toteutus 2007-2008	3476€	Hankasalmen ko Lievestuoreen ko Jyväskylän ko
Opintoseteliavustukset 2	Jyväskylän seudun kansalaisopisto		OPM	Hakemus jätetty helmikuussa 2008 Myönnetty 31 000 € Toteutus 2008-2009	3537€	Hankasalmen ko Lievestuoreen ko Jyväskylän ko
<b>YHTEENSÄ</b>					<b>7013 €</b>	

<b>KAIKKI YHTEENSÄ</b>					<b>18623€</b>	
------------------------	--	--	--	--	---------------	--

## 9. YHTEISKUNNALLINEN VAIKUTTAVUUS

Yhteiskunnallista vaikuttavuutta mitataan Hankasalmen kansalaisopistossa pääasiassa vuosittaisella opiskelijamäärällä ja arvioinnilla, mutta muita mittareita ovat myös yhteistyökumppaneiden määrä, esiintyvien ryhmien määrä, erilaiset kulttuuritapahtumat sekä medianäkyvyys paikallislehdissä ja muissa medioissa.

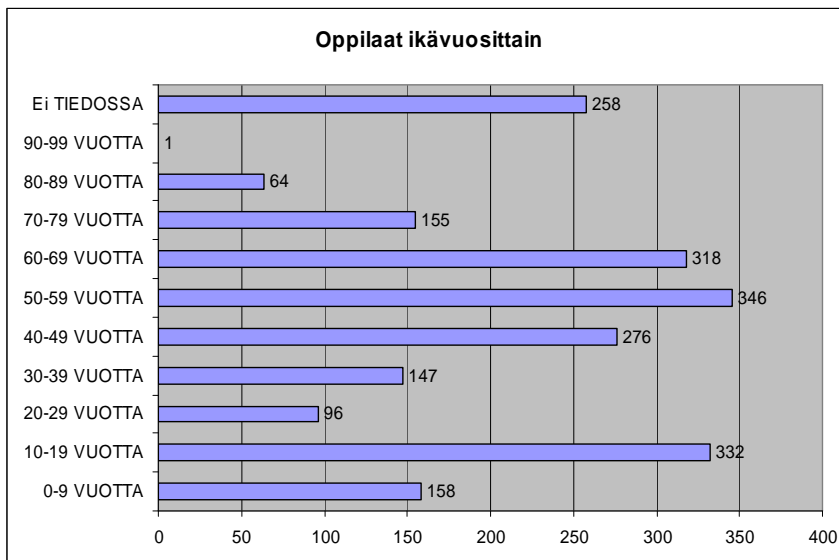
### Opiskelijamäärä

Taulukko 8 . Opiston toimintaan osallistujien määrä suhteutettuna väkilukuun

Kunta	Asukasluku 31.12.2008	Netto- opiskelija- määrä	Opiskelijoiden % osuus kunnan asukaista	Brutto-opiskelija- määrä (kurssilaiset)	Kurssilaisten % osuus kunnan asukkaista
Hankasalmi ja Konnevesi	8504	1943	22,8	5182	60,94

Lähde: Hellewi/Luettelot/Itsearviointin tunnusluvut

IKÄ	KPL	PROSENTTIA
0-9 VUOTTA	158	7,35
10-19 VUOTTA	332	15,43
20-29 VUOTTA	96	4,46
30-39 VUOTTA	147	6,83
40-49 VUOTTA	276	12,83
50-59 VUOTTA	346	16,09
60-69 VUOTTA	318	14,78
70-79 VUOTTA	155	7,21
80-89 VUOTTA	64	2,98
90-99 VUOTTA	1	0,05
Ei TIEDOSSA	258	11,99
YHTEENSÄ	2151	100,00



Lähde: (Hellewi/Raportit/opiskelijoiden lukumäärätilastot/Henkilöt ikäryhmittäin/kalenterivuosi)

## Opiston toiminnan arviointi ja kehittäminen (toiminnan painopistealue)

### Arviointijärjestelmä

Arviointityö aloitettiin toimintavuonna 2005, jolloin arvioitiin kaikki opiston ainealueet. Toimintavuonna opiston yksi konkreettinen kehittämistoimenpide on ollut kansalaisopiston toiminnan arviointityön jatkaminen ja kehittäminen. Arvioinnin kohteena olivat kuva-, näyttämö-, sana ja muut taideaineet sekä tietotekniikka. Opiskelijat antoivat palautetta opetuksen laadusta, tiloista ja välineistä, tiedottamisesta, opetusjärjestelyistä, opettajan tiedoista ja opetustaidoista jne. Arviointikysely toteutettiin keväällä 2008.

Kuva-, näyttämö-, sana ja muut taideaineiden arviointikyselyyn vastasi 64 opiskelijaa ja tietotekniikan 54 opiskelijaa, yhteensä 118 vastauslomaketta. Arviointiasteikko oli 1-5 ja vastauksia kysymyksiin saatiin keskimäärin 1825. Vastaaajista 42,7% antoi arvioksi 5 (kiitettävä), 45,7% arvioksi 4 (hyvä), 9,8 % arvioksi 3 (tydyttävä), 0,9% arvioksi 2 (välttävä), 0,9 % arvioksi 1 (huono). Keskiarvoksi palautteesta saatiin 4,3 ja se pysyi samalla tasolla kuin edellisvuotenakin (4,2).

Taulukko x.

VUOSI	ARVIOITAVAT AINEET
2005	Kaikki
2006	Liikunta ja musiikki
2007	Muotoilu ja kädentaidot sekä tanssi
2008	Kuva-, näyttämö-, sana- ja muut taideaineet sekä tietotekniikka

## Yhteistyö ja yhteistyökumppanit (toiminnan painopistealue)

Vuonna 2008 kansalaisopisto jatkoi ja kehitti verkottumistaan eri tahojen kanssa niin paikallisesti kuin maakunnallisesti. Paikallista yhteistyötä on kehitetty kunnan eri sektoreiden kanssa, kunnassa toimivien eri yritysten kanssa, yhdistysten, järjestöjen ja seurakunnan kanssa. Vuoden aikana järjestettiin yhteistyössä erilaisia tapahtumia, luentoja ja koulutusta.

Alueellisesti yhteistyötä on kehitetty ja toimintaa järjestetty jo usean vuoden ajan Jyväskylän Kesäyliopiston kanssa, mm. Ikääntyvien yliopiston toimintana. Luentoja järjestettiin Hankasalmen alueella yhteensä seitsemän eri luentoja yhteistyössä Hankasalmen seurakunnan kanssa. Lisäksi erilaisia hankkeita ja muuta toimintaa on järjestetty yhteistyössä lähialueiden eri oppilaitosten kanssa.

### Hallan haltijat

Hankasalmen kulttuuritoimi /Ulla Kolehmainen  
Hankasalmen liikuntatoimi /Reino Valkonen  
Hankasalmen nuorisotoimi/Nuorisoilmiö/ Marjo Kolehmainen  
Hankasalmen kirjasto  
Hankasalmen Terveystieteiden keskus/ Leena Leinonen

Hankasalmen Hanka /harrastejaosto  
Hankasalmen 4H yhdistys /Sirkka Suomäki  
Hankasalmen Evl. seurakunta /Maaret Mero-  
nen  
Hankasalmen Latu ja Polku  
Hankasalmen apteekki/ Olli Sillantaka

**Helmu**

Jyväskylän laskuvarjokerho  
 Kihveli soikoon ry / Jaana Suhonen  
 Kirkonkylän käsityönystävät  
 Hankasalmen Vanhaintukiyhdistys ry:n Kontakti-hanke (kevät 2008)  
 Jyväskylän työvoimatoimisto Hankasalmen toimipiste  
 Revontuli / Tarja Seppi & Markku Kinnunen  
 Revontuli Golf  
 Sirius ry  
 Susannan Lumikukka/Susanna Voutilainen  
 Tuikku ry  
 Venekosken nuoriso seura  
 Keski-Suomen Yhteisöjentuki ry

**Oppilaitoksia**

Hankasalmen lukio / Markku Kantlin  
 Sisä-Savon kansalaisopisto/ Päivi Majoinen  
 Jyväskylän seudun kansalaisopisto/ Marja Peltonen  
 Laukaan kansalaisopisto/ Seppo Virta  
 Lievestuoreen kansalaisopisto/Vuokko Salmi  
 Jyväskylän ikääntyvien yliopisto / Anneli Hieta-  
 luoma 31.8.2008 saakka, Merja Sillanpää  
 1.9.2008 alkaen Jaana Rossi  
 Ala-Keiteleen musiikkiopisto/ Sari Savolainen  
 Jyväskylän koulutuskuntayhtymä, Jyväskylän  
 aikuisopisto/Kaija Haapasaari (NOSTE)  
 Äänekosken kansanopisto / Paula Nieminen-  
 Lehto

**Esiintyvät ryhmät**

Opistossa toimii useita esiintyviä ryhmiä, jotka esiintyvät opiston omissa juhlissa ja tilaisuuksissa sekä järjestävät omia konsertteja jne. Lisäksi ryhmät esiintyvät muiden järjestämissä tilaisuuksissa.

**Hankasalmi****MUSIIKKI**

Bändisoitto jatko, Antti Ikonen  
 Lauluyhtye TUURISOINTU, Antti Ikonen  
 Nuorisokuoro VOICE, Tarja Erkkilä  
 Skiffleyhtye Junasta Jääneet Asema, Eero Vuorinen  
 Veteraanilaulajat, Jorma Rissanen  
 Lauluryhmä seniori-ikäisille, Antti Ikonen

**NÄYTTÄMÖTAITEET**

Venekosken kesäteatteri, Kimmo Paju

**SANATAIDE**

Runo- ja kirjallisuuspiiri, Asema Seija Konttila  
 Runo- ja kirjallisuuspiiri 2, Seija Konttila

**TANSSI**

Luova tanssi 7-9 vuotiaat, Inga Sippo  
 Nykytanssi 2, Inga Sippo  
 Lasten tanssi 5-6 vuotiaat, Inga Sippo

Lasten tanssi 5-6 vuotiaat, Niemisjärvi, Inga Sippo  
 Nykytanssi 1, Niemisjärvi, Inga Sippo  
 Nykytanssi 2, Niemisjärvi, Inga Sippo  
 Itämainen tanssi alkeet, Anne Hämäläinen

**Konnevesi****MUSIIKKI**

Kehitysvammaisten orkesteri, Ilpo Rossi  
 Konnelkuoro, Satu Karonen

**NÄYTTÄMÖTAITEET**

Konneteatteri, Kari Kaijanaho

**TANSSI**

Lasten tanssi 5-6 vuotiaat, Inga Sippo  
 Luova tanssi 7-9 vuotiaat, Inga Sippo  
 Nykytanssi 1, Inga Sippo  
 Itämainen tanssi alkeet, Anne Hämäläinen

## Esitykset, näyttelyt ja tapahtumat

### Hankasalmi

To 31.1. klo 10-12	Ikisluento seurakuntatalolla. Kaukoidän uskonnot, Buddhalaisuus ja Taolaisuus.
Ma 4.2. klo 12-	Sotaveteraaninaiset 35 vuotta Veteraanilaulajat ja Aseman runoryhmä esiintyivät seurakuntatalolla
Ma 4.2. klo 18	Laskuvarjo hyppy info pääkirjastossa Tomi Rossi
14.2.	Avoimet ovet kirkonkylän kudontapiirissä
To 21.2. klo 10-	Ikisluento seurakuntatalolla. Aisti - info, tietoa kuulon ja näön heikentymisestä iän myötä.
To 21.2 klo 18	Pitsiteitä meiltä ja muualta – luento ja näyttelyn avajaiset, Leena Haukanheimo
28.2.	Kalevalanpäivän juhla, Seija Konttila lausui säkeitä Kantelettaresta Museokylässä.
Ma10.3. klo13	Runoryhmä esiintyi Metsätähdessä (suurella menestyksellä).
13.3.	Avoimet ovet aseman kudonta piirissä
13.3.	Ikääntyvien yliopistontilaisuus Aseman runoryhmä, Suolahti.
26.3.	Avoimet ovet Niemisjärven kudonta piirissä
To 27.3. klo 10-	Ikisluento seurakuntatalolla. Ikonit - ikkuna taivaaseen
2.4.	Osa Aseman runoryhmästä viihdytti lausumalla kk:n vanhainkodilla.
Ti 8.4. klo 18	Oppilaskonsertti Kuuhanaveden koululla.
Pe 11.4 klo 18	Kevätnäyttelyn avajaiset Monitoimitalolla
12.-14.4.	Näyttely avoimena
La 12.4. klo 14	Tanssia ja musiikkia – tilaisuus Niemisjärven koululla; opiston kitararyhmä ja Antti Ikonen yhteistyössä Inga Sipon ohjaamien tanssiryhmien kanssa
17-20.4.	Englannin kieliryhmän matka Lontooseen.
Su 20.4.	<i>Junasta jääneet –yhtyeen</i> konsertti <i>ZOO-omituinen eläintarha</i> Ratamestarin talolla.
To 24.4.klo 10	Ikisluento seurakuntatalolla. Aseman runoryhmä kiusasi kuulijoiden korvia toiverunoilla ja yleisö taputti.
Pe 25.4.	Kutojien kevätretki Pohjanmaalle.
Su 27.4.	<i>Tuurisointu</i> mukana kansallisen veteraanipäivän juhlassa Hallantuvalla.
Pe 2.5. klo 19	Popin ja rokin klassikoita konsertti. Voice, Arnina, Vastahanka, Antti Ikonen, Henri Paananen, Topi Puttonen, Olli Pöyhönen ja Joni Suhonen Tarja Erkkilän johdolla.
Pe 16.5 – la 17.5.	<i>Kysyisin tuulen tarkoitusta –musikaali</i> palvelutalo/päiväkoti Metsätähdessä. Esitykset olivat toinen osa Vihreä metsä –hanketta, jossa kansalaisopisto oli yhteistyökumppanina. Hankkeen tavoitteena oli vuorovaikutuksen ja kosketuspintojen luominen lasten ja ikääntyneiden välille, kulttuuriperinnön siirtäminen, musiikin ja luovan tanssin elämyksellisyyden löytäminen sekä ikääntyneiden toimintakyvyn ylläpitäminen ja aktiivisen elämäntavan tukeminen. Toteutus: Metsätähden henkilöstö, Inga Sippo, Antti Ikonen.
24.5	Puutarha tapahtuma torilla.
To 20.6-23.7.	”Onni tulee Pietarista” Venekosken kesäteatterin näytelmän esityksiä (20 kpl).
2.7	Luontokävely Hankamäellä Miikka Pyykkönen.



- La 19.7.  
La 19.7-su 20.7  
Su 27.7.
- 30.7.  
13.8.  
Pe 29.8 klo 9-18  
Pe 29.8. klo 21-23  
Su 14.9 klo 14  
Ke 24.9. klo 18  
To 25.9. klo 10  
Su 28.9. klo 12  
La 4.10. klo 10  
22.10 klo 18  
To 23.10  
25.10.  
31.10. 18-23  
4.11  
15.11.  
23.11. klo15-19  
23.11.  
To 27.11 klo 10  
Pe 28.11  
Su 30.11  
Ma 1.12 klo 18  
Ti 2.12.  
Pe 5.12  
La 6.12  
Ma 8.12  
Ke 10.12.
- Junasta jääneet –skiffleorkesteri* esiintyi Kihveli soikoon –festivaaleilla Street/Showtanssi Kihvelissä yleisötapahtumana ja tanssityöpajana. Tuurisoinnun miesduo *Antit* (Ikonen-Viinikainen; laulu, kitara, haitari) esiintymässä kotiseutuyhdistyksen ja kulttuuritoimen järjestämässä Hankasalmen –päivässä.
- Luontokävely Säkinmäellä Miikka Pyykkönen.
- Luontokävely Keskisensuon luontopolku Liisa Kokko
- Opisto oli mukana esittelemässä Hyvää koulun alkua tapahtumassa nuorille miten teet kravattisolmun ja jakamassa tietoutta opiston kurssitarjonnasta. Ulkoilmaelokuva Venekosken kesäteatterissa yhteistyössä kulttuurin kanssa.
- Barokkimusiikkia Hankasalmen kirkossa. Esiintyjinä Pirjo Suihkonen, Antti Ikonen, Tarja Erkkilä, Mikko Miettinen, Antti Naskali ja Anu Iivarinen.
- Liikunta- ja valmennusilta 1 Paavo Valkonen
- Ikisluento seurakuntatalolla. Vanhuspalvelujen toivottu tulevaisuus Hankasalmella
- Leena Kauppisen 70-vuotis juhlat. Esiintyjinä mm. Aseman runoryhmä ja Heidi Kauppinen
- Musiikki, mieli ja aivot –seminaari* Hankasalmen srk-talolla. Professori Jaakko Erkkilä, musiikin opettajat Antti Ikonen ja Tarja Erkkilä, Tuurisointu ja Voice; kirkkokuoro kanttori Pirkko Meriläisen johdolla. Yhteistyössä kansalaisopisto, musiikkilyhdistys, seurakunta ja kunnan kulttuuritoimi.
- Liikunta- ja valmennusilta 2 Paavo Valkonen
- Ikisluento seurakuntatalolla. Tarina eletyn ja koetun jäsentäjänä.
- Teatteri retki Kuopioon ”Chicago” -musikaali
- Yökirjasto tapahtuma
- Verollisuus ja yleishyödyllisyys järjestöjen toiminnoissa –luento kunnantalon kokoushuoneessa.
- Matka kädentaito messuille Tampereelle
- Syyskauden päättäjaiset Kärkkäälän nuorisoseurantalolla. Esiintyjinä opiston tanssi, sanataide ja lauluryhmiä.
- Veteraanilaulajat Pentti Minkkisen 80-vuotis juhlissa
- Ikisluento seurakuntatalolla. Vihreät sisaret ”rusinoita pullassa” –dokumentti.
- Pikkujoulu aseman Työvoimapakissa Seija Konttila ja Ari Päivinen esiintyi runoja lausumalla.
- Voice-kuoron* levynjulkistamiskonsertti *Joulun lauluja* kirkossa
- Suomalaisen puukon menestystarina luento pääkirjastossa. Taisto Kuortti.
- Seniorilaulajat*: joululaulutilaisuus vanhainkoti Päivärannassa
- Itsenäisyysjuhla Metsätähdessä. Ohjelmaa suorittivat Leena, Arvo Kauppinen ja Seija Konttila
- Veteraanilaulajat ja Voice –kuoro* kunnan itsenäisyyspäivän juhlassa
- Veteraanilaulajat Antti Oksasen 85-vuotispäivät
- Mus. op. laulattamassa Hankasalmen päivähoidon henkilöstön pikkujouluissa



- Ke 10.12. klo 13 Näkö- ja liikuntavammaisten sekä aseman ikääntyvien kerhon joulujuhla Aseman seurakuntatalolla. Aseman runoryhmä.
- Su 14.12. klo 19 Kauneimmat joululaulut Hankasalmen kirkossa. Antti Ikonen ja Tuurisointu.
- Su 21.12. Veteraanilaulajat ja osa Aseman runoryhmästä. sotaveteraanien joulujuhlissa koulukeskuksessa.

**Konnevesi**

- Su 6.1. *Konnelkuoro* laulajaisissa vanhusten palvelutalo Ruusa-Liisassa.
- Su 16.3.- pe 4.7. Konneteatterin esitykset ”Alaston mies ja mies frakissa” näytelmän esitykset Konneveden työväentalo kerrat su 16, ma 17, to 20, ma 24, ke 26, pe 28 ja la 29 maaliskuuta sekä ma 14.4. koululaisesitys, 16.4. esiintyminen Osuuspankillä ja 4.7. esiintyminen Konnevesi-päivillä. Esiintymisiä oli siis 10 näytöstä ja esitykset näki yhteensä 326 henkilöä.
- Su 13.4 klo 13 Tanssia ja musiikkia – tilaisuus ja näyttelyn avajaiset Konneveden kunnan talolla
- Su 13.4 klo 14.30 Lasten kuvataideryhmien näyttelyn avajaiset Vanhalla kirjastolla. Aseman runoryhmä esiintyi (= kidutti kuulijoiden korvia).
- Ti 10.6. *Konnelkuorolla* kuorokurssi vetäjinä Sari Siltavuori ja Tuija Mehto
- Ma 16.6 Taiteilijoiden ja käsityöläisten näyttely Lento (hitaasti) Konneveden kunnantalolla.
- Su 24.8. *Konnelkuoro* Konneveden museon sulkijaislaulajaisissa yhdessä Sumiaisten harmonikkakerholaisten kanssa
- La 20.9. klo 11-15 Kaisa Maukosen hautajaiset muistotilaisuus srk-talossa. *Konnelkuoro*
- Ke 10.12. *Konnelkuoro*: joululaulutilaisuus Konneveden vanhustentalolla
- Muu paikkakunta
- Ma 19.5. Kansalaisopiston ja musiikkiopiston soittajien yhteinen *kansanmusiikkiryhmä* esiintyi Ala-Keitelelen musiikkiopiston kevätsoittajaisissa.
- Ke 1.8. *Junasta jääneet* esiintyivät Mikkelin Veturitalleilla. Ohjelmistossa oli rautatieaiheisia lauluja ja iskelmiä.
- Su 17.8. *Junasta jääneet* esiintyivät Suomen Rautatiemuseopäivässä Hyvinkäällä

**Näkyvyys mediassa****HANKASALMEN SANOMAT**

3.1.2008	Vuoden vaihtuessa	Reino Valkosen opisto maininta Vierailijan kynästä palstalla
17.1.2008	Musiikki elämänikäinen ilo	Opiston ent. musiikin opettaja Jouko Asikainen täytti vuosia
24.1.2008	Kirjansidonta ja korjaus	Opistopalsta
24.1.2008	Pitsien vallanvaihto	Mainos juttu
31.1.2008	Kiinnostaako sinua laskuvarjohyppy?	Mainos
7.2.2008	Avoimet ovet kk:n kudontaryhmässä mainos	Opistopalsta
14.2.2008	Asiaenglantia puhuen	Opistopalsta
14.2.2008	Ulkovalokurssi "Kutsu valoon"	Mainos
14.2.2008	livarinen palauttaa huonekalut entiselleen	Juttu Lauri livarisesta opiston huonekalujen entisöinnin opettaja
6.3.2008	Pääsiäiskortteja ja -koristeita	Opistopalsta

13.3.2008	Kevään lyhytkursseille alennuksia	Mainos
13.3.2008	Valolla pihan yksityiskohdat esiin	Valosuunnittelusta
13.3.2008	Onni ja Irene ne yhteen soppii	Onni tulee Pietariste näytelmä juttu
13.3.2008	Uppo-nalle-konsertti Niemisjärvellä	Mainos juttu
19.3.2008	Avoimet ovet Niemisjärven kudontaryhmässä mainos	Opistopalsta
19.3.2008	Kevyet keitot ja salaattit	Mainos
27.3.2008	Englantia matkailijalle - keskustelukurssi	Opistopalsta
3.4.2008	kevätretki Pohjanmaalle 25.4.	Mainos
10.4.2008	Pajusta pihaan ja puutarhaan	Opistopalsta
10.4.2008	Sydän viikolla tapahtuu	Kansalaisopisto mukana sydänviikon tapahtumissa
17.4.2008	Kansallinen veteraanipäivä	Mainos
17.4.2008	Huilu soi Janhosilla	Huilunsoittamis juttu
17.4.2008	Junasta jääneet Zoo - omituinen eläintarha	Junasta jääneiden konsertin juttu
17.4.2008	Tällä viikolla ollaan sydämen asialla	elämäntavat uusiksi juttu moniste
24.4.2008	Popin ja rockin klassikoita -konsertti/ kansallinen veteraanipäivä	Mainos + moniste
30.4.2008	Punamultamaalin keittokurssi	Mainos
30.4.2008	Popin ja rockin klassikoita monnarilla	Konsertin artikkeli mainos
8.5.2008	Mahtipontisuutta ja väliinputoamisia	Popin ja rockin klassikot -konsertti
8.5.2008	Bugg kertauskurssi	Mainos opisto palsta
15.5.2008	Lapsilta ja vanhuksilta yhteinen musikaali	vihreä metsä kulttuurihankkeen satoa x2
15.5.2008	Kriittisestä kritiikistä	Pop ja rock klasikot konsertin yleisön osasto kirjoituksia
22.5.2008	Musikaali yhdistää sukupolvet Metsätähdessä	Inga Sipon ohjaama musikaali juttu
29.5.2008	Parahultaista, porisevaa punamultaa	Punamultamaalin keittokurssi juttu
29.5.2008	Hullut hypäävät ehjistä lentokoneesta	Laskuvarjohyppykurssi juttu
29.5.2008	Kesäteatterilla tuntuma hyvästä kesästä	Venekosken kesäteatteri juttu
29.5.2008	Kansallispuuku on aina muodissa	Kansallispuvun teko kurssin juttu
29.5.2008	Iloinen yhteislaulutilaisuus	Junasta jääneiden konsertin mainos
29.5.2008	Hankasalmen kesässä tapahtuu	Opiston kesäkurssien mainoksia
5.6.2008	Jos ois joku sai kunniaa	Venekosken kesäteatteri sai kunniamaininnan harrastelija teatteriliitolta
5.6.2008	Perho jäljittelee kalan ravintoa	Juttu Petri Huttusesta opiston perhonsidonnin opettajasta
5.6.2008	Hallan Haltijat -leirillä leivotaan ruisleipää	Hallan Haltioiden leirin mainos juttu
12.6.2008	Lontoota ristiin rastiin Kansalaisopiston kieliryhmän matkalla riitti nähtävää	Englanninkielen kieliryhmän matkasta Lontooseen
26.6.2008	Luonto- ja kulttuurikävelyt mainos	Opistopalsta
26.6.2008	Luonto-, kotiseutu- ja kulttuurikävelyt kutsuvat	Luonto- ja kulttuurikävely juttu
26.6.2008	Hallan Haltiat leipomaan apurahalla	Hallan Haltiat leipäleirillä Hallantuvassa
3.7.2008	Onni tulee Pietarista sekoittamaan kylän elämän	Venekosken kesäteatteri esitys juttu
17.7.2008	Onni tulee Pietarista	Mainos
24.7.2008	Säkinmäki-ilta	Säkinmäen luonto-, kulttuuri- ja kotiseutukävely mainos
31.7.2008	Polkka nosti Antin Pulssia	Antti Ikonen tanssin opetuksessa juttu
31.7.2008	Kylmä kesä näkyy kesäteatterin tuloksessa	Venekosken kesäteatteri juttu
7.8.2008	Kansalaisopisto aloittaa 15.9	Opiston aikataulua
14.8.2008	Kansalaisopistolla tiedossa monipuolinen ohjelma.	Opiston ohjelmasta yleensä
14.8.2008	Lantio liikkeelle lattareiden tahtiin	Street ja show tanssi kurssista
14.8.2008	Nuorisotoimi toivottaa Hyvää koulunalkua	mainos juttu
21.8.2008	Elokuvailta mainos	mainos

28.8.2008	Opistolle uusi sopimus	Kunnanhallitus hyväksyi uuden sopimuksen Konneveden kanssa.
28.8.2008	Seteleitä henkilöstön hyvinvointia parantamaan	Vierailijan kynästä palstan juttu
28.8.2008	Keskisuomalaista elokuvaa Venekoskella ja Hyvää koulun alkua	Mainos juttuja
11.9.2008	Kansalaisopistossa musiikkia kaikenikäisille entistäkin monipuolisemmin	opiston musiikki juttu
11.9.2008	Lasten loiskis tulee jälleen	Opiston toimijoita lasten tapahtumassa
11.9.2008	Ripaus teatteria ja oopperaa	Opiston teatteri ja ooppera matkojen mainos juttu
11.9.2008	Salsakurssi ja tilityökurssi	Opistopalsta
11.9.2008	Barokkimusiikkia	mainos x2
11.9.2008	Paikallisväriltäinen barokkikonsertti	puffi
18.9.2008	Liikunta- ja valmennusilta ja muutos lasten kokkailukurssiin	Opistopalsta
18.9.2008	Lähde teatteriretkelle Kuopioon	mainos
18.9.2008	Lasten loiskis	mainos
25.9.2008	opintoseteli, seniorien atk-perus- ja jatkokurssi, espanjaa vasta-alkajille ja huonekalujen entisöinti	opistopalsta
25.9.2008	Lasten loiskis- lapsille, perheille, kaikille	mainos
25.9.2008	Musiikki, mieli ja aivot -seminaari Hankasalmeella	puffi
25.9.2008	Hannu Laitala vaihtoi IT-uran suksitehtaaseen ja Nurmijärven Hankasalmeen	Osuuspankin mainos juttu
2.10.2008	Tanssin ilta Niemisjärvellä	Lasten Loiskis tapahtuma opisto juttu
9.10.2008	Poikkitaiteelliseen projektiin apurahaa	Nuorten ja ikäihmisten vuorovaikutusta edistävä projekti sai rahaa.
16.10.2008	Musiikista voimaa jaksamiseen	Mieli, musiikki ja aivot seminaari juttu+ moniste
23.10.2008	Verollisuus ja yleishyödyllisyys järjestöjen toiminoissa	Mainos
23.10.2008	Matka kädentaito-messuille	Mainos
30.10.2008	Yökirjasto	Yökirjasto mainos
30.10.2008	Sukellus siniseen	Sukellus siniseen mainos
30.10.2008	Käyttövesi lämpimäksi aurinkoenergialla	Aurinkolämpöjärjestelmän rakennus kurssi juttu
6.11.2008	Käsin sidottuja kirjoja joululahjaksi	opistopalsta
6.11.2008	Matka oopperaan Helsinkiin la 7.2.09	mainos
6.11.2008	Kunnanviraston avoimet ovet	mainos
20.11.2008	Syyskauden päättäjäiset ja lavatanssi muutos	opistopalsta
20.11.2008	joulun lauluja -konsertti sekä levyn julkistaminen	mainos
27.11.2008	Kauneimmat joululaulut	mainos
27.11.2008	Puukkoasiantuntija Taisto Kuortti	mainos
27.11.2008	Joulun lauluja kirkossa	mainos juttu
4.12.2008	Matka oopperaan	opistopalsta
4.12.2008	kansalaisopisto tunnelmoi Kärkkäälässä	opiston syyskauden päätösjuhla juttu
11.12.2008	Hantai näyttelyn teemana lähiseudun maisemat	Opiston toimijoita mukana näyttelyssä
11.12.2008	Joululevy täynnä rauhaa ja tunnelmaa	Arninan ja Voicen yhteislevyn julkistamis juttu
<b>LAUKAA-KONNEVESI LEHTI</b>		
10.1.2008	Kevään uudet kurssit	Mainos
24.1.2008	Sävelet syntyvät oikealla otteella Särkisalossa on ahkeria nuoria muusikoita	Konneveden musiikki oppilaiden haastatteluja
13.3.2008	Alaston mies nousee näyttämölle	Konneteatterin esitys juttu
13.3.2008	Kansanopisto ensi kuussa lautakunnan käsitte-	Laukaan kansalaisopiston kohtaloa käsiteltiin.

	lyyn	
13.3.2008	Kurssi mainoksia	Mainos
10.4.2008	Ihan oma taiteenlajinsa	Äänittäjä/miksaaja Vesa Jämsénistä juttua
17.4.2008	Mielikuvituksen lentoa Galleria kävyssä	Lasten ja nuorten kuvataidekurssin näyttely juttu
30.4.2008	Laukaan opisto jatkaa ennallaan	Laukaan kansalaisopisto ei yhdisty kenenkään kanssa ainakaan vielä.
18.6.2008	Hitaasti lentoon taiteilijoiden ja käsityöläisten kesänäyttely avattiin	Konnevetisiä kuvataiteilijoita ja käsityöläisiä näyttelyn avajaisissa.
18.6.2008	Seurustelua ja vesijumppaa	Vesijumppa kerhosta ja miten allas on käytössä.
26.6.2008	Urho Lehtisen teoksia Galleria kävyssä	Näyttely juttu
3.7.2008	Kurssi mainoksia	Mainos
14.8.2008	Kansanopisto Konnevesi	opinto-ohjelma mainos
28.8.2008	Syksy vetää opintielle	Opiston kurssitarjontaa yleisesti
11.9.2008	Kati liikkuu ja liikuttaa	Kati Laine-Rissanen Viikon kasvo palstalla
23.10.2008	Elämänväriä musiikista	Batiikkitaiteilija Sirpa Hasa juttu
13.11.2008	Käyttövesi lämpimäksi aurinkoenergialla	Aurinkolämpöjärjestelmän rakennus kurssi juttu
20.11.2008	syyskauden päättäjaiset	Kansalaisopisto Konnevesi palsta
11.12.2008	Hankasalmen kansalaisopisto tunnelmoi Kärkkäälässä	opiston syyskauden päätösjuhla juttu

**Muut lehdet****KESKISUOMALAINEN**

15.2.2008	Peruslyönnillä pitsin pauloihin MAASEUDUN TULEVAISUUS	Pitsin nypläyksestä ja pitsi näyttelystä
2.5.2008	Unelma pitsimuseosta	Juttu Leena Haukanheimosta ja pitseistä

## 10. LIITTEET

### Opintomatka Lontooseen

#### Englannin kieliryhmän opintomatka Lontooseen 17.-20.4. 2008

Kirj. Leena Janhonen.

Viime vuoden marraskuussa Kansalaisopiston englannin opiskelijoiden ryhmä päätti tehdä kolmen päivän omatoimimatkan Lontooseen testaamaan englannin taitoja aidossa ympäristössä. Matkalle lähti lopulta kahdeksan opiskelijaa ja opettaja huhtikuun puolivälissä tänä vuonna.



Buckingham Palac

Edullisuusvertailun jälkeen ryhmä varasi jo joulukuussa Ryanairin suorat yölennot Tampereelta ja samoin netissä varausyhtiön kautta kohtuuhintaisen hotellimajoituksen erään opiskelijan suosituksen perusteella. Kukaan ryhmästä ei ollut aikoihin käynyt Lontoossa, joten jännitystä riitti ennen matkaa. Jälkeenpäin on nyt helppo todeta, että turhaan, sillä kaikki sujui hienosti – oikeastaan erinomaisesti. Lennot olivat ajoissa ja hotelli oli rauhallisella alueella ja sen sijainti oli hyvä neljän metroaseman, kolmen metrolinjan ja Kensingtonin puiston tuntumassa. Kukaan ei sairastunut tai loukkaantunut. Eikä kukaan eksynyt.

Sateensuojat kannettiin joka päivä mukana, mutta niitä ei tarvittukaan, sillä Lontoossa ei satanut. Mutta koleaa ja tuulista saarivaltiossa oli. Paikalliset kulkivat toppatakeissa ja pipot päässä paitsi juoksijat, jotka liikkuvat shortseissa ja heitä oli paljon. Kevät oli asukkaiden mielestä pari viikkoa myöhässä, vaikka ruoho ja puut jo vihersivät mukavasti ja hedelmäpuut ja kevätkukat kukkivat. Keskikaupungissa on kolme suurta, hyvin hoidettua puistoaluetta. Lisäksi kaupunki on täynnä pienempiä puistikoita, joita ei voinut olla huomaamatta.

Puistojen lisäksi yli 7 miljoonan asukkaan suurkaupungin rakennusten mataluus lisää sen väljyyttä. Kaupungin korkein toimistorakennus on 'vain' 42-kerroksinen. Koska kaupunki on vanha, monet sen kaduista ovat hyvin kapeita. Siitä huolimatta vilkas liikenne sujui yllättävän hyvin. Lähes kaikki joustivat. Kerrankin bussi odotti, että edessä ollut pakettiauto sai käännettyä kapealla kadulla eikä kukaan käyttänyt äänitorvea. Sikäläisessä ajokulttuurissa joustavuus näytti ohittavan omista oikeuksista itsepintaisesti kiinni pitämisen. Liikenne on vasemmanpuoleinen ja siksi suomalaisen jalankulkijan täytyi opetella katsomaan ensin vasemmalle.

Matkalaiset olivat ahkeria nähtävyyksien katselussa: kuningattaren virallinen Lontoon asunto Buckingham Palace, hallintorakennukset 100 metriä korkeine Big Ben-kelloineen, Westminster Abbey, Trafalgarin aukio amiraali Nelsonin patsaineen, 135 metriä korkea maailman suurin näköalapyörä London Eye. Perjantapäivälle oli varattu aito lontootar oppaaksi ja hän tutustutti ryhmää kotikaupunkiinsa oikein miellyttävällä tavalla ja testasi pu-bissa, mitä oli opittu.

Thames-joen ylittävän, 1894 valmistuneen kuuluisan Towerin nostosillan ryhmä ylitti jalan. Maailmankuulussa British Museumissa tutustuttiin muinaisen Egyptin 3000 – 6000 vuotta vanhoihin faraoiden ja jumalten patsaisiin, sargofageihin (=kiviarkkuihin) ja muumioihin. National Galleryssä katsottiin lähemmin noin 30 museon merkittävintä maalausta, joista tunnetuin suomalaisille lienee van Goghin Auringonkukat-taulu. Britanniassa valtion museot ja taidehallit ovat kävijöille, myös turisteille, pääsymaksuttomia. Prinsessa Dianasta tunnetuksi tulleeseen Kensington Palaceen ryhmäläiset tutustuivat kävellen hotellista noin kilometrin. Siellä oli ihailtavana niin Dianan kauniita edustusasuja kuin aiempien kuninkaallisten asuin- ja vierastiloja. Tietysti täytyi poiketa pikaisesti myös kuuluisassa Harrodsin tavaratalossa. Joku ehti kuvata siellä Dodin ja Dianan muistomerkin, mutta ostokset jäivät ylellisessä tavaratalossa tekemättä.

Matkalaiset kävivät yhdessä päivittäin kahvilla/teellä. Tietysti käytiin myös pubissa nauttimassa paistettua kalaa ja ranskalaisia perunoita (fish and chips) sekä maistelemassa paikallisia oluita.

Brittiläisestä elämäntavasta matkalaisille välittyi jo näin lyhyellä vierailulla kuva ystävällisistä ihmisistä ja sivistyneestä käytöksestä. Kadulla pyydettiin anteeksi, jos vahingossa tönäistiin toista. Turistia autettiin jopa pyytämättä: 'Anteeksi, oletteko eksynyt? Voinko auttaa?'. Ja turistin sanat toistettiin, mikäli oli vähänkään vaaraa väärinkäsityksiin. Illalla täydenkuun aikaan Lontoo oli todella kaunis Thames-joen varrella kirkkaan sinisiksi valaistuine puineen ja rakennuksineen.

Entä oliko matkasta hyötyä englannin kielen käytön kannalta? Kyllä oli. Jokainen sai hoitaa asiansa itse: ostaa päivän matkalipun, tilata kahvia ja muuta juomaa sekä ruokaa, liikkua metrossa oikealla linjalla ja oikeaan suuntaan, tehdä muistoesine- ja vaateostoksia jne. Tuli mukava tunne, kun huomasi kykenevänsä asioimaan vieraalla kielellä vieraassa kulttuurissa ja että talven kielioopinnot eivät olleet menneet hukkaan.

Lukijaa varmaan kiinnostaa tietää, millaisia hauskoja kommelluksia matkalla sattui. Tuskin koskaan matkustettaessa niiltä voi välttyä – ei nytkään. Joltakin menivät senat sakaisin ja tuli tilattua puolikas tuoppi täyden asemasta. Perjantai-illan ruuhkametrossa opettaja yllättäen huomasi olevansa yksin vaunussa sisällä, kun oppilaat olivat hypänneet toisesta ovesta ulos. Välillä metroaseman lippuautomaatti ei millään suostunut hyväksymään jonkun lippua ja taas tarvittiin henkilökunnan ystävällistä apua. Ja miten kävikään, kun muutama oppilas luuli lähtevänsä pitkälle bussikiertoajelulle? Ei kestänyt kauaakaan, kun he tunnistivat tullessa Kensingtonin puiston reunaan ja lähelle hotellia. Ystävällinen kanssamatkustaja opasti heitä, että vyöhykelipulla ei pääsekään kauemmaksi ja nyt täytyy nousta pois bussista. Onneksi pubit olivat lähellä ja auki.

Kaiken kaikkineen niin oppilaat kuin opettajakin olivat erittäin tyytyväisiä, että matka onnistui hyvässä seurassa niin hyvin ja Lontoo oli todella mielenkiintoinen tuttavuus.

Alla joitakin valokuvia. Huom! Parempia kuvia nähtävyyksistä saanee kopioitua netistä...



London Eye maailmanpyörä



Tower Bridge



Kensington Park



Hankasalmen kansalaisopisto  
**Keskustie 41**  
**41520 HANKASALMI**  
**Puh 014-8400 268 (toimisto)**  
**gsm 040-820 6341 (rehtori)**  
**Fax 014-841 265**

Konneveden osasto  
**Lapunmäentie 3,**  
**44300 KONNEVESI**  
**gsm 0400-143 837 (yhteyshenkilö)**

*[www.hankasalmi.fi](http://www.hankasalmi.fi)*